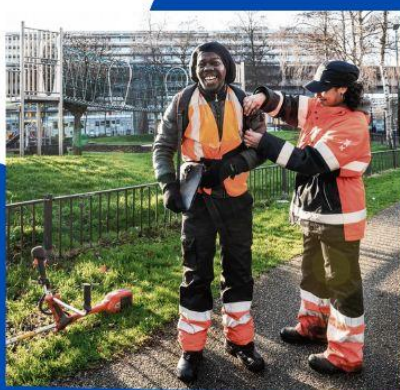

BergeijkBaan

Verkenning naar een basisbaan in Bergeijk

Gemeente Bergeijk

KempenPlus

Inhoud

Inleiding.....	2
Ambitie	3
Doelstelling.....	3
Aanpak	3
Leeswijzer	3
Theoretisch kader	4
Parallele arbeidsmarkt.....	4
De basisbaan	5
Bestaande voorzieningen	6
Voorbeelden uit andere gemeenten	9
De BergeijkBaan	14
Doelgroep	15
Afbakening	15
Kwantitatieve analyse	15
Kwalitatieve analyse.....	17
Conclusie	17
Partners	18
Lokale bedrijven	18
KempenPlus	19
De Groote Aard	20
UWV	21
Conclusie	21
Constructie en organisatie	23
BergeijkBaan constructie	23
BergeijkBaan organisatie	23
Conclusie	24
Brede welvaart.....	25
Maatschappelijke effecten.....	25
Financiële effecten	27
Conclusie	29
Conclusie	30

Inleiding

In het coalitieakkoord "*Samen bouwen aan een nog beter Bergeijk*" (CDA - VVD, periode 2022–2026) is opgenomen dat onderzocht wordt of een basisbaan van toegevoegde waarde kan zijn in het ondersteunen van inwoners, met behulp van KempenPlus. In lijn met deze ambitie is begin 2025 een verkenning gestart naar de mogelijkheden van een basisbaan binnen de lokale context van Bergeijk.¹

Deze verkenning sluit aan bij bredere ontwikkelingen in het sociale domein. Met de invoering van de Participatiewet in 2015 is de ondersteuning van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt ingrijpend gewijzigd. De wet verving de Wet werk en bijstand (WWB), de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en delen van de Wajong. Een belangrijke verandering was het sluiten van de instroom in de Wsw en het beperken van de toegang tot de Wajong tot mensen die volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn. Hierdoor zijn gemeenten verantwoordelijk geworden voor een bredere en complexere doelgroep, waaronder mensen met een arbeidsbeperking die wél kunnen werken, maar (nog) niet zelfstandig het minimumloon kunnen verdienen. De veronderstelling dat deze groep via regulier werk met lichte ondersteuning zou kunnen participeren, blijkt in de praktijk vaak niet realistisch.² Dit heeft geleid tot een groeiende groep mensen die tussen wal en schip valt: zij hebben geen toegang tot regulier werk en evenmin een passend vangnet of perspectief op arbeidsparticipatie.

Tegen deze achtergrond is de afgelopen jaren landelijk het gesprek op gang gekomen over alternatieve vormen van arbeidsparticipatie. In het rapport "In wat voor land willen wij werken?" pleit de Commissie Regulering van Werk voor investeringen in volwaardige participatie aan de onderkant van de arbeidsmarkt. De Commissie adviseert om maatschappelijk relevant werk te creëren dat nu blijft liggen, tegen ten minste het minimumloon. Dit zou volgens hen een bijdrage kunnen leveren aan het verlichten van personeelstekorten in diverse sectoren. Als concrete interventie wordt de basisbaan genoemd: een betaalde, op maat gemaakte functie met maatschappelijk nut voor mensen zonder zicht op regulier werk.³ Ook de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) onderschrijft dit in "Het betere werk, De nieuwe maatschappelijke opdracht". Mensen met een uitkering en weinig kans op regulier werk zouden recht moeten hebben op zinvol en waardig werk. De WRR stelt dat mensen met een uitkering en geringe kansen op de arbeidsmarkt geen recht zouden moeten hebben op een uitkering, maar op een (basis)baan. Werk is immers van groot belang voor welzijn en sociale verbondenheid. De basisbaan wordt gepresenteerd als een waardig alternatief voor het basisinkomen.⁴

Verschillende gemeenten zijn sindsdien gestart met pilots en verkenningen rond de basisbaan als instrument om arbeidsparticipatie te bevorderen en sociale samenhang te versterken. Tegelijkertijd lopen de spanningen op de arbeidsmarkt verder op. Veel mensen willen graag bijdragen maar vinden geen passend werk, terwijl bedrijven en organisaties kampen met personeelstekorten en maatschappelijke taken blijven liggen. Vanuit deze dubbele uitdaging, het versterken van participatie en het benutten van onbenut arbeidspotentieel, heeft de gemeente Bergeijk een verkenning naar de basisbaan binnen de lokale context uitgevoerd. Deze verkenning brengt kansen, aandachtspunten en randvoorwaarden in kaart die van belang zijn voor de mogelijke inzet van een variant van een basisbaan in Bergeijk.

¹ Gemeente Bergeijk Coalitieakkoord "Samen bouwen aan een nog beter Bergeijk" CDA - VVD, periode 2022 - 2026

² Berenschot (2023). Onderzoek infrastructuur sociaal ontwikkelbedrijven.

³ Commissie Regulering van Werk (2020). "In wat voor land willen wij werken?"

⁴ Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (2020). Het betere werk, De nieuwe maatschappelijke opdracht.

Ambitie

De ultieme ambitie is een gemeente waarin niemand meer werkloos is en iedereen die wil en kan meedoen een kans krijgt. Deze verkenning richt zich op de vraag in hoeverre de basisbaan hierin een passend instrument kan zijn, en op welke wijze deze vormgegeven kan worden.⁵

Doelstelling

Dit verkennend onderzoek heeft als doel te bepalen of de basisbaan in de gemeente Bergeijk een passende voorziening is die kan bijdragen aan een alternatieve arbeidsmarktstructuur voor mensen die momenteel geen plek vinden in het reguliere systeem, maar wel willen en kunnen werken. Dit onderzoek impliceert niet op voorhand de invoering van een basisbaan. De verkenning vormt de basis voor een advies richting de gemeenteraad.

Aanpak

De verkenning is uitgevoerd in samenwerking met geëngageerde ondernemers uit de gemeente Bergeijk vanuit diverse sectoren, KempenPlus en experts waaronder in het bijzonder Ton Wilthagen⁶ en Jos Verhoeven⁷. Zij ondersteunen ons in het onderzoeken van mogelijkheden voor een sociaal en economisch inclusieve arbeidsmarkt, met de inwoner als uitgangspunt.

Leeswijzer

Dit rapport geeft een samenvatting van een eerste verkenning naar de mogelijkheden van een basisbaan in de gemeente Bergeijk. In deze verkenning is gekeken naar de theoretische achtergrond van het concept basisbaan, aanverwante voorzieningen en andere relevante begrippen binnen het kader van een inclusieve arbeidsmarkt. Daarnaast zijn praktijkvoorbeelden uit andere gemeenten geanalyseerd om waardevolle inzichten op te doen. Ook zijn gesprekken gevoerd met diverse stakeholders, waaronder het sociaal werkbiedrijf, lokale werkgevers, experts op het gebied van arbeidsmarkt en participatie, en andere betrokken partners.

Het eerste hoofdstuk beschrijft het theoretisch kader. Hierin wordt de basisbaan gedefinieerd, worden verschillende varianten toegelicht en wordt de rol van de basisbaan binnen brede welvaart en de parallelle arbeidsmarkt uiteengezet. Daarnaast wordt ingegaan op de betekenis en uitgangspunten van een basisbaan binnen de gemeente Bergeijk. Het daaropvolgende hoofdstuk richt zich op de doelgroep van de basisbaan, zowel in kwantitatieve cijfers als in kwalitatieve kenmerken. In het hoofdstuk met de lokale verkenning is vervolgens uitgewerkt welke partijen betrokken zijn en wat hun mogelijke rol is. In het daaropvolgende hoofdstuk wordt de constructie en organisatie van een mogelijke basisbaan in de gemeente Bergeijk uitgewerkt. Dit hoofdstuk schetst hoe een dergelijke baan eruit kan zien. In het hoofdstuk brede welvaart wordt vervolgens de toegevoegde waarde van een BergeijkBaan in beeld gebracht met zowel maatschappelijke als financiële effecten. Het rapport sluit af met een algemene conclusie.

⁵ Deze verkenning wordt uitgevoerd in samenwerking met de Startfoundation. Een organisatie die zich inzet voor een eerlijke arbeidsmarkt voor iedereen die wil werken. Deze ambitie komt voort uit de visie van de Startfoundation.

⁶ Hoogleraar arbeidsmarkt aan Tilburg University, gespecialiseerd in flexibilisering van de arbeidsmarktbeleid, werkzekerheid en sociale innovatie.

⁷ Directeur van Start Foundation, een maatschappelijke investeringsorganisatie die inzet op kansen op de arbeidsmarkt voor mensen die moeilijk aan werk komen.

Theoretisch kader

De basisbaan is een relatief nieuw concept in het Nederlandse sociale beleid, maar vindt zijn wortels in bredere discussies over een parallelle arbeidsmarkt, bestaanszekerheid, en het recht op zinvolle arbeid. In dit hoofdstuk wordt het begrip basisbaan uitgewerkt aan de hand van theorie, beleid en praktijkvoorbeelden uit andere gemeenten. Door deze elementen te combineren ontstaat een helder beeld van wat een basisbaan inhoudt, welke varianten bestaan, wat in de praktijk al is geprobeerd en hoe we dit in Bergeijk kunnen toepassen.

Parallele arbeidsmarkt

De verkenning van de basisbaan in de gemeente Bergeijk wordt ondersteund door een aantal belangrijke theoretische concepten die richting geven aan het denken over een inclusieve arbeidsmarkt. Een centrale invalshoek hierbij is de theorie van de parallelle arbeidsmarkt, een concept dat mede dankzij hoogleraar Ton Wilthagen academisch en beleidsmatig aanzien heeft verworven. In de verkenning van een basisbaan in Bergeijk zijn Ton Wilthagen en Jos Verhoeven (directeur van Start Foundation) betrokken. Beiden werken veel samen op het gebied van de parallelle arbeidsmarkt. Zij stellen dat naast de reguliere arbeidsmarkt ruimte moet zijn voor een aanvullend arbeidsspoor: een parallelle structuur die werk biedt aan mensen die (nog) geen plek vinden in het reguliere systeem, maar wel willen en kunnen bijdragen aan de samenleving. De basisbaan is hierin een mogelijk instrument.

De parallelle arbeidsmarkt biedt een alternatief voor het traditionele re-integratiebeleid, dat vaak afhankelijk is van tijdelijke trajecten en uitkeringen. In plaats daarvan pleiten Wilthagen en Verhoeven voor een structurele en duurzame plek voor mensen die nu aan de zijlijn staan van de arbeidsmarkt. Het uitgangspunt daarbij is maatschappelijke waarde, niet uitsluitend economische efficiëntie. In hun ideale situatie krijgt iedereen die kan werken een passende baan, in plaats van een uitkering. Wie zich bij de gemeente meldt, ontvangt geen uitkering meer, maar werk. Uiteraard blijft er altijd een vangnet bestaan voor mensen die niet (meer) kunnen werken. Deze groep moet enkel met respect worden ondersteund. Maar daarnaast is er een grote groep mensen die wél op een bepaalde manier zou kunnen participeren in de samenleving. Het afschaffen van uitkeringen en het inzetten op maatschappelijke productiviteit voor iedereen die daartoe in staat is, vormt de kern van deze visie. De basisbaan kan hierin een belangrijke rol spelen door maatwerk banen te bieden en op die manier een bredere groep deel te laten nemen.

De visie op de parallelle arbeidsmarkt en de introductie van een basisbaan sluiten naadloos aan bij bredere opvattingen over welvaart en inclusiviteit in economisch sterke regio's. Ton Wilthagen benadrukt dat economische groei, zoals zichtbaar in de Brainportregio waar ook de gemeente Bergeijk deel van uitmaakt, pas werkelijk van waarde is wanneer deze gepaard gaat met sociale inclusie, gelijke kansen en leefbare gemeenschappen. Hij waarschuwt dat snelle technologische en economische vooruitgang niet vanzelfsprekend leidt tot gedeelde welvaart. Zonder gerichte inzet kan deze ontwikkeling juist resulteren in toenemende ongelijkheid, druk op publieke voorzieningen en het buitensluiten van kwetsbare groepen. Tegelijkertijd biedt de sterke economische positie van de regio juist kansen om een inclusiever arbeidsmarktbeleid te realiseren, waarin iedereen die kan en wil bijdragen ook daadwerkelijk de mogelijkheid krijgt om mee te doen. Vanuit die gedachte wordt in deze verkenning onderzocht hoe de basisbaan kan functioneren als brug tussen de reguliere en de parallelle arbeidsmarkt. Door maatschappelijke waarde centraal te stellen en het individu als vertrekpunt te nemen, ontstaat ruimte voor een arbeidsmarktmodel dat past bij de brede welvaartsambities van een economisch welvarende regio⁸. Deze uitgangspunten vormen het fundament voor het onderzoek naar de toepasbaarheid en toegevoegde waarde van de basisbaan in de lokale context van Bergeijk.

⁸ NSVP (2021) De arbeidsmarkttransitie Naar meer waarde en meer werk

De basisbaan

De basisbaan is geen onderdeel van landelijk beleid, maar kan worden gezien als een instrument ter bevordering van arbeidsinschakeling. Deze verantwoordelijkheid ligt bij gemeenten, conform de Participatiewet. Gemeenten hebben binnen deze wet de bevoegdheid om beleid te ontwikkelen dat de arbeidsinschakeling ondersteunt, evenals om voorzieningen aan te bieden die daarop gericht zijn. Binnen de kaders van de Participatiewet hebben gemeenten de ruimte om te experimenteren met het concept van de basisbaan.⁹ In de praktijk betekent dit dat verschillende gemeenten ieder hun eigen invulling aan dit instrument geven. Hierdoor verschillen de functie van de basisbaan, de beoogde doelgroep en de organisatorische vorm per gemeente.

Hoewel het daardoor lastig is om één eenduidige definitie van de basisbaan te formuleren, is er wel een duidelijke gemene deler zichtbaar in de verschillende gemeentelijke benaderingen. De basisbaan is primair bedoeld voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Vaak gaat het om personen met een bijstandsuitkering voor wie regulier werk geen passende optie is. De werkzaamheden en het aantal uren worden afgestemd op de individuele mogelijkheden en behoeften van de deelnemer. De kandidaat staat centraal. Het betreft daarmee maatwerk, waarbij intensieve begeleiding een essentieel onderdeel vormt. Er is geen verplichte uitstroom naar regulier werk, al wordt die mogelijkheid ook niet uitgesloten. Deelname aan een basisbaan levert de kandidaat in ieder geval een financieel voordeel op ten opzichte van het ontvangen van een bijstandsuitkering.

⁹ Participatiewet

Bestaande voorzieningen

Binnen de huidige wet- en regelgeving bestaan diverse voorzieningen die erop gericht zijn mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te ondersteunen. Deze instrumenten verschillen in doelgroep, doelstelling en uitvoering, maar hebben als gemeenschappelijk kenmerk dat zij bijdragen aan arbeidsparticipatie en maatschappelijke inclusie. Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste bestaande voorzieningen en wordt toegelicht hoe deze in relatie staan tot de basisbaan. De instrumenten zijn grofweg in te delen in twee categorieën: voorzieningen gericht op arbeidsinschakeling (onbetaald of activerend) en voorzieningen gericht op betaald werk.

Voorzieningen gericht op arbeidsinschakeling

Deze voorzieningen zijn bedoeld om mensen stap voor stap dichterbij de arbeidsmarkt te brengen. Vaak gaat het om onbetaalde activiteiten met behoud van uitkering, gericht op activering, het vergroten van vaardigheden of het opdoen van werkervaring.

- **Sociale activering**
Sociale activering is bedoeld voor mensen die (nog) niet direct naar betaald werk kunnen worden begeleid, maar wel stappen kunnen zetten richting participatie. Het gaat om activiteiten die isolement doorbreken, bijdragen aan maatschappelijke deelname en basisvaardigheden versterken.
- **Participatieplaatsen**
Een participatieplaats is gericht op mensen van 27 jaar of ouder die voornamelijk nog niet bemiddelbaar zijn naar regulier werk. Zij verrichten ondersteunende werkzaamheden die gericht zijn op arbeidsinschakeling en het vergroten van toekomstige kansen op de arbeidsmarkt. Participatieplaatsen bieden mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt de kans om via vrijwilligerswerk of activering maatschappelijk mee te doen. Het doel ligt vooral bij sociale inclusie en het vergroten van zelfredzaamheid.
- **Werkstage**
Een werkstage biedt mensen zonder recente werkervaring de kans om arbeidsritme op te bouwen, beroepsrelevante competenties te ontwikkelen en ervaring op te doen in een echte werkomgeving. Het doel is doorstromen naar werk of een vervolgstap in de re-integratie.
- **Leerwerktraject**
Het leerwerktraject richt zich op jongeren van 16 en 17 jaar die nog leerplichtig zijn, en op jongeren van 18 tot 27 jaar zonder startkwalificatie. In dit traject combineren zij werken met leren, met als doel het behalen van een diploma of startkwalificatie en daarmee een grotere kans op duurzame arbeidsinschakeling.
- **Scholing**
De gemeente kan scholing aanbieden aan mensen uit de doelgroep, mits dit bijdraagt aan de kans op duurzame arbeid. Dit kan uiteenlopen van korte cursussen tot langere opleidingen.

Voorzieningen gericht op betaald werk

Deze voorzieningen zijn erop gericht om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt duurzaam te laten instromen in betaald werk. Het gaat vaak om regelingen die werkgevers ondersteunen en drempels verlagen, of om aangepaste werkvormen voor mensen die extra begeleiding nodig hebben.

- **Beschut werk**
Beschut werk is bedoeld voor mensen die gebaat zijn bij een beschermde werkomgeving met intensieve begeleiding, omdat regulier of aangepast werk niet passend is. Sinds de invoering van de Participatiewet is de instroom in de Wet sociale werkvoorziening (WSW) beëindigd. In plaats daarvan wordt onderscheid gemaakt tussen beschut werk en regulier werk. De toelatingscriteria voor beschut werk zijn echter strenger dan in de voormalige WSW, waardoor een groep die voorheen met veel begeleiding intern werkzaam was, nu buiten de boot valt. Voor deze mensen is de overstap naar regulier werk vaak te groot. Een basisbaan kan dan uitkomst bieden. Hierin schuilt ook een risico: deze groep blijft kwetsbaar en heeft behoefte aan goede begeleiding. Een integrale aanpak is daarom essentieel. Door beschut werk en basisbanen goed op elkaar af te stemmen, kunnen ze elkaar versterken en beter voorzien in de behoeften van deze doelgroep.
- **Proefplaatsing**
Een proefplaatsing; maakt het mogelijk dat iemand met behoud van uitkering tijdelijk bij een werkgever werkt, voor een periode van maximaal twee maanden (met de mogelijkheid tot verlenging met vier maanden). Het doel is om werkgevers kennis te laten maken met de werknemer en de kans op een dienstverband te vergroten. Voorwaarde is dat de werkgever vooraf de intentie uitspreekt om bij geschiktheid een contract van minimaal zes maanden aan te bieden.
- **Detacheringsbaan**
Bij een detacheringsbaan sluit de werknemer een arbeidsovereenkomst met een door de gemeente gecontracteerde partij (bijvoorbeeld KempensPlus). Vanuit daar wordt de werknemer gedetacheerd bij

een inlenende organisatie. Dit geeft extra zekerheid, omdat de werkgever niet direct het volledige risico draagt. De werknemer draait vervolgens volledig mee met de organisatie.

- **Loonkostensubsidie**

Loonkostensubsidie (LKS) compenseert werkgevers wanneer een werknemer door verminderde loonwaarde minder kan verdienen dan het wettelijk minimumloon. Het verschil tussen de loonwaarde en het minimumloon wordt gesubsidieerd. Een loonwaardemeting wordt normaliter vastgesteld door het UWV. Bij een positieve beoordeling komt de persoon in het Doelgroepregister banenafpraak, waardoor regelingen als LKS, de no-riskpolis en loonkostenvoordelen beschikbaar komen. De praktijkroute maakt het mogelijk om zonder tussenkomst van het UWV vast te stellen of iemand structureel minder dan het minimumloon kan verdienen. Dit gebeurt via de gemeente, door een loonwaardemeting op de werkplek. Niet iedereen komt in aanmerking voor LKS. Wanneer iemand naar verwachting volledig zelfstandig het minimumloon kan verdienen, bestaat er geen recht op subsidie. Toetsing op de specifieke criteria vindt plaats door de gemeente of het UWV. LKS is een belangrijk financieel instrument binnen de Participatiewet en helpt gemeenten bij het creëren van duurzame werkplekken. Het verlaagt de drempel voor werkgevers om mensen uit het Doelgroepregister in dienst te nemen. Binnen KempenPlus is het ook mogelijk om te werken binnen de werkplaats van KempenPlus met LKS, een soort tussenvariant; LKS intern. Deze voorziening is opgezet als reactie op veranderingen in de participatiewet waarbij de groep de voorheen in de wsw-voorziening terecht kwam nu slechts gedeeltelijk past binnen beschut werk.¹⁰

Loonkostensubsidie is een waardevolle voorziening die ervoor zorgt dat meer mensen zo regulier mogelijk aan het werk kunnen. Het uitvoeren van een loonwaardemeting blijkt echter niet altijd objectief of uniform mogelijk. Vooral bij gecreëerde of gearvde functies is het moeilijk om de prestaties van een werknemer realistisch in te schatten, en tijdens de meting kan iemand anders presteren dan op de werkvloer. Ook verschillen loonwaardedeskundigen in praktijkmatige keuzes, zoals het betrekken van werkgever of jobcoach, en de terugkoppeling van resultaten aan de werknemer verloopt niet altijd gelijk.¹¹

WMO

Binnen de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) bestaat de voorziening arbeidsmatige dagbesteding, bedoeld voor mensen die ondersteuning nodig hebben bij het ontwikkelen van vaardigheden en het behouden van een dagstructuur. Arbeidsmatige dagbesteding omvat bijvoorbeeld werkzaamheden zoals eenvoudige productie, tuin- en groenonderhoud of logistieke taken. Het gaat om activiteiten die bijdragen aan het behoud en de ontwikkeling van praktische en sociale vaardigheden, zelfvertrouwen en werkritme. Deze werkzaamheden lijken sterk op de taken die een basisbaner kan uitvoeren: het zijn vaak eenvoudige, concrete taken die een bijdrage leveren aan een organisatie of de samenleving, en die structureel en regelmaat bieden. De basisbaan zou daarom kunnen worden gezien als een betaalde vorm van dagbesteding, waarbij deelnemers in de praktijk ervaring opdoen met werkzaamheden.¹²

Het belangrijkste verschil zit in de doelgroep. Arbeidsmatige dagbesteding is primair bedoeld voor inwoners zonder arbeidsvermogen. Hoewel gemeenten met deze voorziening deze groep willen ondersteunen, blijkt uit onderzoek dat ongeveer 24% van de deelnemers wel de potentie heeft om door te stromen naar beschut werk. Dit komt neer op minimaal 22.000 mensen die via dagbesteding stappen zouden kunnen zetten richting een werkplek.¹³

Conclusie

Bestaande voorzieningen gericht op arbeidsinschakeling zijn doorgaans tijdelijk en activerend van aard. Ze onderscheiden zich duidelijk van de basisbaan, die juist een structurele voorziening biedt in de vorm van een betaalde arbeidsovereenkomst. Wel kunnen deze activerende trajecten fungeren als opstap naar een basisbaan. In sommige gemeenten zijn de werkzaamheden binnen deze trajecten bovendien vergelijkbaar met die van een basisbaan. Belangrijk is dat beide vormen elkaar aanvullen in plaats van verdringen.

Ook voorzieningen die gericht zijn op betaald werk vertonen overlap met een basisbaan, aangezien zij eveneens de toegang tot betaald werk mogelijk maken. Het belangrijkste verschil ligt in het type werkzaamheden. Waar bestaande voorzieningen zich vooral richten op regulier werk, zoekt de basisbaan juist mogelijkheden op een parallelle arbeidsmarkt. Denk hierbij aan een baan zonder de werkdruk zoals die op de reguliere arbeidsmarkt voorkomt. Vaak met maatschappelijke meerwaarde. Dit creëert ruimte voor nieuwe, innovatieve werkvormen die aansluiten bij de mogelijkheden en interesses van de deelnemers, terwijl zij tegelijkertijd verzekerd zijn van structureel betaald werk.

¹⁰ Re-integratieverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ 2023 KempenPlus

¹¹ Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (2023) Onderzoek naar de uitvoering van de Uniforme loonwaardemethode

¹² Zorg in Regio Hart van Brabant. (2023, 1 januari). Ontwikkelingsgerichte Arbeidsmatige Dagbesteding (OAD).

¹³ Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2025, 2 juli). *Bijlage 2: Verbeteragenda beschut werk*. Kamerstuk.

Daarnaast verschilt de basisbaan van bestaande voorzieningen in termen van doelgroep. De basisbaan is bedoeld voor mensen die geen activeringstraject meer nodig hebben, geen indicatie voor beschut werk ontvangen, maar wél meer begeleiding vragen dan bij regulier werk beschikbaar is. Dit betekent niet dat de doelgroep van basisbanen dezelfde is als de LKS-doelgroep, aangezien deze groep extern via LKS kan werken bij reguliere werkgevers. De doelgroep die momenteel gebruik maakt van de interne variant van LKS binnen KempenPlus zou wellicht wel overeenkomen met de doelgroep van de basisbaan. LKS kan als middel worden ingezet binnen een basisbaan.

De basisbaan sluit dus naadloos aan bij bestaande voorzieningen, maar onderscheidt zich door het bieden van een structurele, betaalde en begeleide werkplek op de parallelle arbeidsmarkt. Voor mensen die niet in regulier werk passen en geen recht hebben op beschut werk, kan de basisbaan een aanvullende voorziening zijn die toch uitzicht biedt op duurzaam betaald werk. Activerende trajecten kunnen fungeren als opstap, terwijl instrumenten als LKS bijdragen aan de financiële en organisatorische haalbaarheid. Op deze manier kan de basisbaan een belangrijke schakel vormen in het vergroten van arbeidsparticipatie en maatschappelijke inclusie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en een aanvulling zijn op het bestaande gemeentelijke aanbod.

Voorbeelden uit andere gemeenten

Verschillende gemeenten hebben de afgelopen jaren geëxperimenteerd met vormen van basisbanen, vaak in de vorm van pilots. Deze ervaringen leveren waardevolle inzichten op, zowel over de impact op deelnemers als over de uitvoeringspraktijk. Deze initiatieven laten overwegend positieve effecten zien op individueel niveau. Toch blijkt de structurele inbedding van basisbanen in lokaal beleid vaak een uitdaging, met name vanwege de financiering en de beleidsmatige verankering.

Rotterdam

De gemeente Rotterdam startte begin 2021 met een kleinschalige variant van de basisbaan. Binnen deze pilot verrichtten deelnemers werkzaamheden in de wijk, vaak binnen het sociaal domein. Het ging bijvoorbeeld om praktische klusjes en zorgtaken die het welzijn van bewoners bevorderden. De werkzaamheden moesten maatschappelijk van waarde zijn en geen verdringing van bestaand betaald werk veroorzaken. Het kon daarentegen wél gaan om een betaalde variant van bestaand vrijwilligerswerk. De doelgroep bestond uit mensen die moeite hadden met het vinden van regulier werk. Drie organisaties die maatschappelijk verantwoord ondernemen hoog in het vaandel hebben staan boden werk aan. De wijkbasisbanen werden gefinancierd uit publieke en private middelen. De gemeente Rotterdam betaalde een bedrag tot aan het netto-bijstandsbedrag en de deelnemende organisaties vulden dit aan tot en met het wettelijk minimumloon (inclusief vakantiegeld en werkgeverslasten).

Binnen de gemeente speelde de wens om snel van start te gaan een belangrijke rol in de vormgeving van het traject. Mede om deze reden was er onvoldoende zicht op de wijze van financiering en de koppeling tussen deelnemers en passende werkzaamheden. Hierdoor werd gekozen voor een pragmatische aanpak: arbeidsorganisaties die al bij de gemeente in beeld waren, bijvoorbeeld via bestaande welzijnsopdrachten, werden betrokken. Zij leverden zelf kandidaten aan, vaak uit hun eigen vrijwilligersnetwerken. Dit betekende dat werd afgeweken van het oorspronkelijke plan om deelnemers uitsluitend te selecteren uit de groep met de grootste afstand tot de arbeidsmarkt. De doelgroep verschoof daardoor naar mensen die over onvoldoende hulpbronnen en capaciteiten beschikken om zelfstandig werk te vinden, maar niet per se tot de zwaarste groep behoren. Ook bij de financiering werd gekozen voor snelheid. Er werd gezocht naar beschikbare middelen die snel konden worden ingezet, zonder een uitgewerkte, duurzame bekostigingsstructuur. Hoewel dit de start mogelijk maakte, ontstond er tegelijkertijd discussie over doelmatigheid, doelgroepkeuze en beleidsconsistentie. Sommige betrokkenen gaven aan dat hiermee deels werd afgeweken van het oorspronkelijke idee van maatschappelijke banen die rechtstreeks uit de wijk voortkomen, en dat de pilot daarvoor meer het karakter kreeg van publiek werk dat door de gemeente zelf werd gecreëerd.

Ondanks deze concessies bleef het oorspronkelijke doel overeind: mensen met een afstand tot werk sneller en duurzamer laten participeren. Tegelijkertijd verdween een aantal fundamentele uitgangspunten, zoals de nadruk op het ophalen van banen uit de wijk, en een grondige afbakening van doelgroep en financiering, gaandeweg naar de achtergrond.¹⁴ In 2021 besloot de gemeente Rotterdam om de pilot met wijkbasisbanen stop te zetten. Ondanks de aantoonbaar positieve resultaten op persoonlijk niveau. Deelnemers ontwikkelden meer zelfvertrouwen en hun kansen op de arbeidsmarkt verbeterden. Toch bleek het niet mogelijk om het traject voort te zetten. Het gebrek aan structurele financiering en de beperkte ruimte binnen de Participatiewet maakten duurzame voortzetting onmogelijk.¹⁵

De Rotterdamse ervaring laat zien hoe belangrijk het is om bij aanvang van een pilot oog te hebben voor de structurele randvoorwaarden die nodig zijn om de pilot duurzaam in te bedden in regulier beleid. Leren en ontwikkelen staan centraal in een pilot, maar zonder duidelijke keuzes over doelgroep, financiering en beleidsinbedding wordt het lastig om op termijn door te bouwen op behaalde resultaten.

Nijmegen

Ook de gemeente Nijmegen beëindigde in 2025 haar basisbaantraject, omdat het instrument 'Maatwerkbanen' niet effectief bleek. Sinds 2023 werd, ondanks inspanningen van de gemeente en WerkBedrijf, slechts één maatwerkbaan gerealiseerd. De doelgroep bestond uit mensen met complexe problematiek, waardoor integratie op de reguliere arbeidsmarkt lastig was. Het doel was om hen een maatwerk arbeidsplaats te bieden bij reguliere werkgevers, met passende begeleiding. In de praktijk bleek het echter lastig voldoende werkgevers te vinden die bereid waren om deel te nemen. Zij waren terughoudend vanwege verantwoordelijkheden, risico's en de voorkeur voor aantrekkelijkere regelingen zoals loonkostensubsidies. Er ontstond een duidelijke mismatch tussen vraag en aanbod. Maatwerkbanen bleken niet altijd de beste oplossing voor deelnemers uit de doelgroep, waardoor het traject niet slaagde. De raad heeft besloten dat de enige gerealiseerde maatwerkbaan blijft bestaan en wordt gesubsidieerd zolang de arbeidsovereenkomst duurt.¹⁶ Dit is

¹⁴ Seor (2021) De Rotterdamse wijkbasisbaan, Monitoronderzoek van een nieuwe manier van denken.

¹⁵ Notulen raadsvergadering gemeente Rotterdam 2 december 2021.

¹⁶ Notulen raadsvergadering en raadsvoorstel Maatwerkbanen gemeente Nijmegen 19 februari 2025.

relevant omdat er bij de opstart van een mogelijke basisbaan in Bergeijk goed nagedacht moet worden over wat er gebeurt na een eventuele pilot, zeker als deze niet wordt voortgezet.

De Nijmeegse ervaring onderstreept het belang van een zorgvuldige voorbereiding. Het vraagt om een scherp beeld van de doelgroep en een kritische afweging of een basisbaan daadwerkelijk de juiste oplossing biedt, zeker wanneer andere vormen van re-integratie mogelijk beter passen. Naar verwachting speelt de uitvoeringsorganisatie hierin een cruciale rol, gezien de verantwoordelijkheid voor een passende en zorgvuldige bemiddeling van inwoners in de gemeente. Daarnaast is het noodzakelijk om werkgevers vroegtijdig te betrekken, hun bereidheid te peilen en te zorgen voor een eerlijke opzet waarbij zij niet eenzijdig de lasten dragen.

Lelystad

In 2020 startte Lelystad met een pilotproject voor buurtconciërges. Inwoners met een uitkering die naar verwachting niet binnen de bestaande re-integratievoorzieningen aan betaald werk zouden komen, gingen aan de slag in hun eigen wijk. Zij verrichtten klusjes en eenvoudige onderhoudswerkzaamheden en kregen hiervoor een jaarcontract bij het Werkbedrijf. Bij voldoende financiering konden deze contracten worden verlengd. De buurtconciërges ontvingen het wettelijk minimumloon en kregen begeleiding op de werkvloer van het Werkbedrijf.

De pilot bleek succesvol. Uit een maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) van Ecorys blijkt dat de maatschappelijke baten van het project groter zijn dan de kosten. Niet alle baten zijn financieel uit te drukken, maar het project levert wel degelijk maatschappelijk rendement op. Zo profiteren vooral de buurtconciërges zelf, de buurtbewoners en het Rijk. De deelnemers ervaren meer structuur, een beter dagelijks ritme, een hoger inkomen en een verbeterde kwaliteit van leven. Voor bewoners zorgt het project voor een schonere, veiligere en prettigere leefomgeving. Het Rijk ontvangt daarnaast meer belastinginkomsten. Ook andere betrokkenen, zoals lokale ondernemers, voorzieningen, woningcorporaties en zorgverzekeraars, ondervinden in mindere mate positieve effecten. Veel opbrengsten zijn immaterieel: minder stress, meer sociale cohesie en een groter gevoel van woongenot. Omdat voor de gemeente de materiële kosten hoger waren dan de directe opbrengsten, werd er geen strikt financieel break-evenpunt bereikt. Ondanks de positieve effecten bleek het financieel niet duurzaam om het project op lange termijn structureel te ondersteunen¹⁷

Duurzaamheid kwam pas in zicht toen twaalf maatschappelijk betrokken bedrijven zich bereid verklaarden om financieel bij te dragen. Hiermee ontstond een publiek-private samenwerking (PPS), waardoor het project voortgezet kan worden.¹⁸ De belangrijkste les is dan ook dat een PPS een effectief middel kan zijn om basisbanen structureel te realiseren. Betrokkenheid van het lokale bedrijfsleven is daarbij cruciaal voor de slagkracht en continuïteit van dit soort sociale initiatieven.

Eindhoven

In 2022 startte Eindhoven met het 4W-project (Wonen, Werken, Welzijn in de Wijk). Het is een sociaal werkgelegenheidsproject in Eindhoven waarbij jongeren en 55-plussers samen klusjes doen voor ouderen in de wijk. Zij helpen bij bijvoorbeeld klusjes in huis, begeleiding naar afspraken, sociale activiteiten of huishoudelijke taken. De doelgroep bestaat uit inwoners die het speciaal onderwijs of de praktijkschool volgen of gevolgd hebben en op zoek zijn naar een stageplek of baan. Daarnaast worden er buddy's ingezet die deze jongeren begeleiden. Deze buddy's zijn inwoners met een uitkering die op zoek zijn naar een baan of werkervaringsplaats. Het project bevordert niet alleen de inzetbaarheid van deze groepen, maar versterkt ook de sociale cohesie in de wijk. Het werk draagt bij aan de persoonlijke ontwikkeling van de deelnemers én levert directe maatschappelijke meerwaarde, doordat ouderen langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen.

“4W” is een zelfstandige organisatie die is voortgekomen uit een samenwerking tussen Archipel, Woonbedrijf en Ergon, met ondersteuning van de gemeente Eindhoven. Binnen de organisatie dragen alle medewerkers het herkenbare paarse shirt. De uitvoering en selectie van kandidaten wordt verzorgd door medewerkers van Ergon. De financiering wordt voor de helft gedragen door de gemeente en voor de helft door de klant. Een essentiële voorwaarde voor financiering en sturing is daarom de aanwezigheid van een opdracht van een bedrijf. Per wijk is er minimaal één samenwerkingspartner noodzakelijk, waarmee de projectleider afspraken maakt over het aantal diensten dat die partner dat jaar afneemt. De werknemer verdient het minimum loon en er wordt waar mogelijk gebruik gemaakt van loonkostensubsidie. De constructie blijkt financieel voordeliger dan het verstrekken van een uitkering aan alle vijftien betrokken deelnemers. Daarnaast levert het maatschappelijke baten op.

¹⁷ Ecorys (2020) Indicatieve MKBA basisbanen en buurtconciërges. Het maatschappelijk rendement van een parallelle arbeidsmarkt

¹⁸ Samen Lelystad Oost. Bedrijfsleven zorgt dat Buurtconciërges in Lelystad door kunnen.

De pilot blijkt succesvol en heeft een aantoonbaar positieve impact op zowel de deelnemers als de wijkbewoners. Na een periode van drie jaar bereikt het project het financiële break-evenpoint. Volgens een beleidsmedewerker van de gemeente Eindhoven, ambtelijk verantwoordelijk en nauw betrokken bij het traject, is dit resultaat in belangrijke mate toe te schrijven aan de samenwerking met externe partners: “Zonder de betrokkenheid van bedrijven is het project financieel niet rendabel te realiseren.” De pilot loopt tot september 2025 en de gemeente onderzoekt op dit moment of zij het project kan verlengen en uitbreiden naar andere wijken.¹⁹ Een belangrijk leerpunt is dat maatschappelijke waarde ontstaat wanneer dergelijke initiatieven stevig worden ingebed in de lokale gemeenschap. Net als bij de basisbanen in Lelystad blijkt ook hier dat samenwerking met bedrijven essentieel is om deze banen financieel haalbaar te maken.

Groningen

In Groningen is een basisbaan opgezet, waarbij deelnemers in dienst komen bij de gemeentelijke uitvoeringsorganisatie. Basisbaners voeren maatschappelijk relevante taken uit die bijdragen aan de leefbaarheid van de buurt. Deze taken worden aangedragen, door maatschappelijke organisaties zoals een bewonersorganisatie, een WIJ-team, een stichting, een woningbouwcoöperatie of een vrijwilligerswinkel. De doelgroep bestaat uit inwoners van de gemeente Groningen met een bijstandsuitkering van wie op basis van activiteiten in voorgaande jaren is vastgesteld dat zij niet in staat zijn de stap naar de reguliere arbeidsmarkt te maken. De deelnemers vallen momenteel onder de cao SW. De gemeente wil overstappen naar cao Aan de Slag, maar blijft voorlopig bij cao SW vanwege de uitsluiting van de basisbaan in cao Aan de Slag.

Het initiatief van de basisbanen in Groningen heeft tot nu toe een duidelijke maatschappelijke meerwaarde opgeleverd, maar blijkt financieel niet volledig zelfdragend te zijn. Ecorys concludeert dat het, vanuit het oogpunt van maatschappelijke impact, zinvol is om het project structureel voort te zetten. Echter, wanneer we de kosten en baten puur voor de gemeente afwegen, is er sprake van een negatieve businesscase. De materiële baten voor de gemeente zijn structureel lager dan de kosten, wat betekent dat er in de huidige opzet een blijvende bijdrage vanuit de gemeente noodzakelijk is om het project draaiende te houden.²⁰ Een belangrijke bevinding uit het onderzoek van de Hanze Hogeschool (2023) is dat de gemeente Groningen voor alle deelnemers aan het project een loonwaardemeting heeft laten uitvoeren. Dit heeft ertoe geleid dat er een substantiële loonkostensubsidie van het Rijk is verkregen, wat de businesscase gunstiger maakt. Toch blijft er een aanzienlijke bijdrage van de gemeente nodig om het basisbaantraject financieel haalbaar te houden. Beide evaluaties wijzen echter uit dat het project een positief effect heeft en dat de totale baten de kosten overstijgen. Veel van deze baten zijn echter moeilijk concreet te kwantificeren, omdat ze neerkomen op maatschappelijke voordelen zoals verbeterd welzijn voor de bewoners, lagere zorgkosten en een verbeterde leefbaarheid in de wijken.²¹

Al met al blijkt uit de MKBA (maatschappelijke kosten-batenanalyse) dat het basisbaantraject een functioneel participatiemodel is voor de betrokken doelgroep. Het traject basisbanen loopt ondertussen al 5 jaar en er zijn over de jaren veel inwoners geholpen aan zinvol werk. Groningen is daarmee een voorbeeld voor veel gemeente. De financiering van het basisbaantraject is vanaf het begin volledig verzorgd door de gemeente. De gemeente heeft aanspraak gemaakt op een ESF+ subsidie en de JTF- subsidie ‘Waardewerk’ om het project voort te zetten.²² Dit benadrukt dat het project externe financiering nodig heeft, en dat naast gemeentelijke middelen ook subsidies van het Rijk nodig zijn om het traject structureel te ondersteunen. Het blijft echter een politieke keuze van de gemeente om dit model te blijven financieren en vorm te geven. De fysieke investeringen zijn op zich goed onderbouwd, maar de afhankelijkheid van het bestuur maakt het project kwetsbaar voor veranderingen in beleid. Het is duidelijk dat de duurzaamheid van het initiatief vooral afhankelijk is van de continuïteit van gemeentelijke en rijksmiddelen.

Den Haag

In 2017 introduceerde Den Haag een variant van de basisbaan, die zich richt op doorstroom naar regulier werk. Dit model is gebaseerd op het bieden van werkervaring bij reguliere werkgevers, met als doel de deelnemers door te laten stromen naar een vast dienstverband. Deelnemers krijgen de kans om werkervaring op te doen, met passende begeleiding. De focus ligt op werkzoekenden die een afstand tot de arbeidsmarkt hebben, maar het potentieel bezitten om door te stromen naar werk. Dit betreft vooral mensen met een lage loonwaarde, de doelgroep van de banenafpraak en werkzoekenden van 56 jaar of ouder. Werkgevers zijn reguliere bedrijven in marktsectoren en de semipublieke sector.²³

Deelnemers zijn gedurende maximaal twee jaar in dienst bij de gemeente via een STIP-baan, met een proefplaatsing van twee maanden. Na zes of zeven weken wordt een loonwaardemeting uitgevoerd, waarna een

¹⁹ Gesprek beleidsadviseur werk en inkomen gemeente Eindhoven & Raadsinformatiebrief basisbanen in Eindhoven 2025 (15 april 2025)

²⁰ Ecorys (2020) Indicatieve MKBA basisbanen en buurtconciërges. Het maatschappelijk rendement van een parallelle arbeidsmarkt.

²¹ Hanze hogeschool (2023) De praktijk van basisbanen Monitor van het experiment Basisbanen in Groningen.

²² Gemeenteraad Groningen (2 juli 2025) Raadsbrief Update basisbaan.

²³ Gemeente Den Haag (2025) STIP: een betaalde baan met ondersteuning.

jaarcontract kan worden aangeboden. Het doel is dat de deelnemer na het eerste jaar doorstroomt naar regulier werk. Werkgevers ontvangen via de STIP-subsidie een vergoeding voor de kosten van begeleiding en ontwikkeling van de deelnemer, tot een maximum van €10.000 per persoon. De STIP-subsidie is een aanvulling op eventuele andere financiële tegemoetkomingen, zoals loonkostensubsidie. Na twee jaar stopt het STIP-traject, en de deelnemer komt vast in dienst bij het bedrijf of vindt met hulp van Den Haag Werkt een andere baan. Eventuele loonsubsidie blijft doorlopen. De evaluatie van het programma heeft positieve resultaten opgeleverd, waarbij meer dan de helft van de deelnemers daadwerkelijk doorstroomde naar regulier werk.²⁴

Het is echter belangrijk om te benadrukken dat dit model verschilt van andere vormen van basisbanen, die vaak structureel zijn en niet gericht zijn op het doorstromen van talent. In dit geval krijgen werkzoekenden de kans om zich te ontwikkelen en uiteindelijk door te stromen. Dit maakt het aantrekkelijk voor werkgevers, aangezien zij de mogelijkheid krijgen om een kandidaat op een voorlopige en risicoloze manier in dienst te nemen, met de kans dat het talent uiteindelijk binnen de organisatie blijft. Daarnaast krijgt het bedrijf een aantrekkelijke subsidie. De regeling is dus interessant voor zowel werkgevers als werknemers. Het is wel belangrijk te realiseren dat niet iedereen in aanmerking komt voor een STIP-baan. De doelgroep is vrij specifiek, wat de vraag oproept of deze vorm van werkgelegenheid daadwerkelijk alle mensen ondersteunt die binnen de Participatiewet momenteel onvoldoende worden bereikt.

Tilburg

In 2023 startte Tilburg een succesvolle pilot met basisbanen, waarbij alle vijf deelnemers nog steeds werkzaam zijn. In september 2024 werd het vervolg goedgekeurd in de gemeenteraad, met de toezegging om vanaf 2025 jaarlijks 50 ontwikkelbanen te creëren. De gemeente Tilburg heeft samen met het ontwikkelbedrijf Diamantgroep het traject opgezet, waarbij basisbanen worden gecombineerd met ontwikkelbanen. Dit model voorziet in een werk- en ontwikkeltraject voor mensen die moeite hebben met het vinden van regulier werk. Deelnemers starten met een ontwikkelbaan van drie jaar via een Diamantgroep, waarin ze werkervaring opdoen en zich verder ontwikkelen. Gedurende deze periode krijgen zij de mogelijkheid om door te stromen naar regulier werk, indien dat haalbaar is. Als doorstromen naar een reguliere baan na afloop van de ontwikkelbaan, niet mogelijk blijkt, wordt de ontwikkelbaan omgezet in een basisbaan.²⁵

Voor deelname aan dit traject moeten deelnemers een loonwaarde tussen de 30% en 80% hebben. De doelgroep bestaat uit mensen met een bijstandsuitkering die moeite hebben met het vinden van regulier werk en voor wie andere reguliere trajecten niet passend zijn. De deelnemers zijn gemotiveerd om minimaal 12 uur per week te werken en hebben geen indicatie voor beschut werk. Na maximaal drie jaar in een ontwikkelbaan kunnen deelnemers doorstromen naar een basisbaan, mits doorstromen naar een reguliere baan of beschut werk niet mogelijk blijkt. De beloningssystematiek bestaat uit vrijlating van de bijstandsuitkering bij deelname²⁶, aangevuld met een werk- en uitstroompremie. De premie, die bovenop de bijstandsuitkering wordt verstrekt, fungeert als extra motivatie voor de deelnemers en verlaagt de drempel om deel te nemen aan het traject.²⁷

Het Tilburgse model lijkt op een publiek private samenwerking (PPS) waarbij zowel publieke als private partijen betrokken zijn. Dit is echter niet het geval. De Diamantgroep beschikt over een diversiteit aan werkplekken bij een groot aantal interne bedrijfsonderdelen waar mensen in een basis- of ontwikkelbaan kunnen participeren. Bijvoorbeeld Groen Xtra een kwekerij, onderhoud- en stekbedrijf, Dierenopvang Hart van Brabant en kringloopwinkel La Poubelle. Het zijn echter geen reguliere werkgevers (publieke partijen). Wel geeft het een vergelijkbaar beeld. Er is een breed en duurzaam werkaanbod. De werkzaamheden zijn vaker maatschappelijk gericht en in sommige gevallen ook vergelijkbaar met vrijwilligerswerk. Alhoewel er ook productie en bezorging wordt uitgevoerd voor andere organisaties en bedrijven. Diamantgroep beheert het werkaanbod en fungeert als werkgever. De medewerkers worden gedetacheerd naar aangesloten werkplekken in de stad.²⁸ Het nadeel hier is dat er geen gedeelde verantwoordelijkheid ontstaat met externe werkgevers.

Het traject heeft zich bewezen als een krachtige en effectieve oplossing. Door de combinatie van werkervaring, begeleiding en de mogelijkheid om door te stromen naar regulier werk of omgezet te worden naar een basisbaan, biedt het model een solide opstap naar duurzame werkgelegenheid voor een brede doelgroep. Het traject richt zich zowel op mensen die kans maken op regulier werk als op inwoners die behoefte hebben aan een structurele werkoplossing. Door deze 'filter' in te bouwen, wordt doorstromen niet als verplichting gepresenteerd, maar als een waardevolle mogelijkheid. Dit geeft deelnemers op een laagdrempelige manier de kans om hun potentieel te ontdekken en een werkplek te vinden die bij hen past. De financiële stimulans in

²⁴ Seor (2021) De Rotterdamse wijkbasisbaan, Monitoronderzoek van een nieuwe manier van denken

²⁵ Raadsvergadering gemeente Tilburg (16-12-2024) Raadsvoorstel basisbanen.

²⁶ Artikel 31 lid 2 Participatiewet

²⁷ Beleidsregels ontwikkel- en basisbanen Tilburg 2025 e.v.

²⁸ Raadsvergadering gemeente Tilburg (16-12-2024) Raadsvoorstel basisbanen.

de vorm van de premie verlaagt daarbij de drempel voor deelname en maakt het programma aanzienlijk aantrekkelijker voor werkzoekenden.

Conclusie

De ervaringen van andere gemeenten laten zien dat basisbanen een krachtig instrument kunnen zijn om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te ondersteunen, mits deze zorgvuldig worden opgezet. Basisbanen bieden duidelijke voordelen voor de deelnemers: zij krijgen meer structuur, ontwikkelen zelfvertrouwen, ervaren minder stress en vergroten hun kansen op doorstroom naar regulier werk, zoals bleek in Den Haag en Tilburg. Daarnaast leveren basisbanen maatschappelijke meerwaarde op, doordat ze bijdragen aan een veiligere en leefbare omgeving, sociale cohesie bevorderen en in sommige gevallen zorgen voor lagere zorgkosten en hogere belastinginkomsten, zoals de projecten in Lelystad, Eindhoven en Groningen laten zien. Financieel kunnen sommige basisbanen zelfs voordeliger zijn dan het verstrekken van uitkeringen, zeker wanneer publieke en private partijen samenwerken en bedrijven bijdragen aan de financiering.

Tegelijkertijd tonen de ervaringen ook de uitdagingen en risico's. Structurele financiering blijkt een belangrijk knelpunt; zonder aanvullende middelen van bedrijven of het Rijk zijn de kosten voor gemeenten vaak hoger dan de baten, zoals in Rotterdam, Groningen en Lelystad is gebleken. Er bestaat daarnaast het risico dat de doelgroep en het aanbod van werkgevers niet goed op elkaar aansluiten, zoals in Nijmegen, waardoor trajecten niet effectief blijken. Bovendien kunnen onvoldoende duidelijke keuzes over doelgroep, doelstelling en financiering leiden tot beleidsmatige inconsistentie, waardoor succesvolle pilots niet duurzaam kunnen worden voortgezet.

De aard van de werkzaamheden in een basisbaan verschilt per gemeente. In diverse gemeenten wordt het belang van de maatschappelijke meerwaarde van de uitgevoerde werkzaamheden benadrukt. In sommige gevallen gaat het meer om een betaalde vorm van vrijwilligerswerk, terwijl in andere gemeenten werkzaamheden worden uitgevoerd die neigen naar reguliere functies. Binnen het kader van de Participatiewet geldt het uitgangspunt dat gesubsidieerd werk geen reguliere banen mag verdringen. In de huidige arbeidsmarkt van de gemeente Bergeijk is het echter lastig om regulier werk te verdringen, aangezien er aanzienlijk meer vraag is naar personeel dan aanbod.

Op basis van de voorbeelden uit andere gemeenten blijkt dat een zorgvuldige voorbereiding essentieel is voor het opzetten van een basisbaantraject in Bergeijk. Het is belangrijk om vanaf het begin een duidelijke doelgroep te definiëren en te bepalen of de basisbaan bedoeld is als opstap naar regulier werk, zoals in Den Haag en Tilburg, of als structurele werkplek, zoals in Groningen. Duurzame financiering moet worden geborgd, bij voorkeur via een publiek-private samenwerking, zoals in Lelystad en Eindhoven, zodat het project financieel haalbaar blijft en de lasten eerlijk verdeeld zijn. Daarnaast is het van groot belang om werkgevers actief te betrekken bij het traject, zodat zij bereid zijn de samenwerking aan te gaan en de maatschappelijke waarde van de basisbanen te ondersteunen. Tot slot moeten zowel de kortetermijnresultaten als de langetermijnvoorwaarden worden meegenomen, zodat een succesvolle pilot kan doorgroeien tot een structureel en effectief instrument voor de lokale arbeidsmarkt. Alleen door deze factoren goed te combineren, kan Bergeijk de maatschappelijke en individuele voordelen van basisbanen daadwerkelijk realiseren.

De BergeijkBaan

Vanwege het gebrek aan eenduidig beleid en de uiteenlopende interpretaties tussen gemeenten, wordt hier toegelicht welke definitie en voorwaarden wij voor de gemeente Bergeijk hebben gehanteerd. Uit gesprekken met experts en betrokken werkgevers is gebleken dat het van groot belang is om een initiatief als de basisbaan zo lokaal mogelijk te benaderen. Onze gemeenschap is onze kracht. Daarom is in deze verkenning toegewerkt naar een invulling die specifiek aansluit bij de context van Bergeijk. We introduceren hierbij een lokale variant van de basisbaan: de BergeijkBaan. In het vervolg van dit rapport wordt met de term BergeijkBaan verwezen naar de manier waarop het concept van de basisbaan binnen de gemeente Bergeijk vorm zou kunnen krijgen.

Het doel van de BergeijkBaan is het bieden van een duurzame, betaalde werkplek aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt zonder zicht op regulierwerk, zodat zij kunnen participeren in eigen regio. De kandidaat treedt in dienst tegen het wettelijk minimumloon. Hiermee vervalt de afhankelijkheid van een uitkering en ontstaat er recht op pensioenopbouw. Structurele deelname aan de arbeidsmarkt tot aan de pensioengerechtigde leeftijd wordt mogelijk gemaakt, zonder dat sprake is van terugval in inkomsten. De BergeijkBaan betreft geen regulier werk, maar betreft "*werken naar vermogen*" binnen een organisatie.²⁹ De werkzaamheden zijn op maat gemaakt voor de kandidaat. Ze dragen bij aan het functioneren van andere rollen, maar kennen geen deadlines of prestatiedruk zoals in het reguliere werkproces. De BergeijkBaan biedt daarmee een laagdrempelige en veilige omgeving voor participatie, gericht op sociale waarde in plaats van economische productiviteit.

Uitgangspunten voor de BergeijkBaan:

1. Werk is beter dan inkomen;

De BergeijkBaan is in de eerste plaats bedoeld voor inwoners van de gemeente Bergeijk met een afstand tot de arbeidsmarkt. Dit betreft onder andere mensen met een bijstandsuitkering, maar ook anderen die om uiteenlopende redenen geen uitzicht hebben op regulier werk en niet in aanmerking komen voor beschut werk. De BergeijkBaan richt zich niet primair op doorstroom naar regulier werk, maar op het creëren van mogelijkheden tot maatschappelijke participatie. Het doel is om deelnemers doormiddel van werk naar vermogen een zinvolle daginvulling te bieden, sociale verbondenheid te versterken, eigenwaarde te vergroten en pensioen op te bouwen bovenop de toekomstige AOW. Alsook via deze participatie naar vermogen een maatschappelijke bijdrage te leveren. In lijn met het principe "werk is beter dan inkomen", toont onderzoek aan dat werk, ook in de vorm van een basisbaan, tal van positieve effecten heeft op het individu en de maatschappij. Werk kan de mentale en fysieke gezondheid van de deelnemer bevorderen, bijdragen aan het verminderen van schuldenproblematiek en criminaliteit en bevordert een betere kwaliteit van leven.³⁰ Deze brede maatschappelijke baten zijn van groot belang voor de algehele welzijnsbeleving van de deelnemers en versterken de waarde van de BergeijkBaan als instrument voor maatschappelijke participatie.

2. Een duurzame oplossing;

De BergeijkBaan moet niet worden benaderd als een tijdelijk instrument of experimentele pilot, maar als een structurele voorziening die gericht is op de lange termijn. De BergeijkBaan is een voorziening tot aan de pensioengerechtigde leeftijd. Het gaat om mensen, vaak ook in een kwetsbare doelgroep. De belangrijkste randvoorwaarde is dat deelnemers niet na afloop van een pilot opnieuw in onzekerheid verkeren. Daarom moet de BergeijkBaan, indien deze wordt opgestart, vanaf het begin af aan worden vormgegeven als een blijvend onderdeel van het sociaal beleid binnen de gemeente. Daarnaast dient een eventuele pilotfase een minimale looptijd van vijf jaar te hebben, zodat er voldoende tijd is om te investeren in mensen, vertrouwen op te bouwen en een realistisch beeld van de effecten te krijgen. Tussentijdse evaluaties zijn waardevol, maar mogen niet leiden tot vroegtijdige beëindiging.

3. Voor en door Bergeijk

Een belangrijke randvoorwaarde voor het slagen van de BergeijkBaan is de positionering buiten de muren van de sociale werkvoorziening. In plaats van een inhouse-constructie bij KempenPlus wordt gekozen voor een outhouse-model waarbij deelnemers geplaatst worden bij lokale bedrijven, maatschappelijke organisaties en instellingen binnen de gemeente. Deze aanpak vergroot de betrokkenheid van de gemeenschap, versterkt de sociale integratie en kan bijdragen aan het verlichten van personeelstekorten, waarmee een win-winsituatie ontstaat. Het succes van deze constructie vraagt om nauwe samenwerking, heldere afspraken over begeleiding en inzet met werkgevers en KempenPlus. Ondanks dat we "Buiten de huidige muren" van KempenPlus werken, blijven we binnen de scope en uitvoering van de uitvoeringsorganisatie. KempenPlus is de uitvoeringspartner en de financiële.

²⁹ Met "werken naar vermogen" wordt bedoeld: ondersteunende taken die zo dicht mogelijk bij regulier werk komen, passend binnen de mogelijkheden van de kandidaat.

³⁰ SEO (2024) Meer dan werk alleen, een haalbaarheidsstudie naar het meten van brede baten en kosten van participatiebeleid.

Doelgroep

In dit hoofdstuk brengen we de doelgroep in beeld waarop een mogelijke BergeijkBaan zich zou kunnen richten. We starten met een toelichting op de criteria en uitgangspunten die bepalen wie tot deze doelgroep behoort. In het tweede deel van het hoofdstuk analyseren we de doelgroep aan de hand van zowel kwantitatieve gegevens als gesprekken met werkconsulenten van KempenPlus. Deze combinatie van cijfers en praktijkervaringen geeft niet alleen inzicht in de omvang en kenmerken van de doelgroep, maar voegt ook context en gevoel toe aan de cijfers.

Afbakening

Idealiter neemt iedere inwoner van de gemeente Bergeijk actief deel aan de samenleving, waarbij talenten centraal staan en er niet in hokjes wordt gedacht. In 2023 was circa 97,3% van de beroepsbevolking in Bergeijk werkzaam. Dit hoge percentage ligt boven het Nederlands gemiddelde en wijst op een grote arbeidsmarktbetrokkenheid.³¹ Toch blijft er een groep inwoners langs de zijlijn staan. De BergeijkBaan is gericht op iedereen die, ondanks hun motivatie, moeilijk aansluiting vinden bij de reguliere arbeidsmarkt.

De BergeijkBaan voorziet in een structurele oplossing voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt die buiten de bestaande kaders van de Participatiewet vallen. Het betreft mensen die niet in aanmerking komen voor beschermt werk, maar die wel behoefte hebben aan aanvullende begeleiding om te kunnen participeren. Dit zijn vaak inwoners die langdurig werkloos zijn, moeite hebben om werk vast te houden, of regelmatig wisselen tussen (tijdelijk) werk en een uitkering. Voor deze groep is duurzaam regulier werk momenteel niet haalbaar. De BergeijkBaan sluit aan bij hun mogelijkheden en biedt hen begeleid werk op maat.

Om in aanmerking te komen voor de BergeijkBaan, gelden de volgende uitgangspunten. Kandidaten zijn:

- inwoners van de gemeente Bergeijk;
- gemotiveerd om, naar eigen vermogen, aan het werk te gaan;
- belemmerd in het vinden of behouden van regulier werk;
- aangewezen op extra ondersteuning om binnen het bedrijfsleven te kunnen participeren;
- niet passend binnen de bestaande voorzieningen of regelingen.

Kwantitatieve analyse

De doelgroep van de Basisbaan komt in verschillende lagen van de samenleving voor. Denk aan mensen die zijn opgenomen in het doelgroepregister, inwoners met een uitkering of andere vormen van bijstand, en niet-uitkeringsgerechtigden (nuggers). In de deze paragraaf brengen we deze verschillende groepen in kaart op basis van beschikbare cijfers, om zo een helder beeld te krijgen van de totale potentiële doelgroep voor de BergeijkBaan.

Beroepsbevolking

In 2023 telde de bevolking van Bergeijk ongeveer 14.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot 75 jaar. Dit wordt gezien als de potentiële beroepsbevolking. Niet al deze personen nemen echter deel aan de arbeidsmarkt. Van de 14.000 inwoners maakten in 2023 ongeveer 11.000 personen deel uit van de beroepsbevolking. De beroepsbevolking betreft personen tussen de 15 en 75 jaar die in de gemeente wonen en ofwel betaald werk hebben, of recent hebben gezocht naar werk en direct beschikbaar zijn. Ongeveer 3.000 inwoners waren in 2023 niet actief op de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld vanwege arbeidsongeschiktheid (+/-600), studie, het ontbreken van een zoektocht naar werk of (vervroegd) pensioen. Na uitsluiting van arbeidsongeschikten blijft een groep over die dus niet actief is op de arbeidsmarkt en geen aanspraak maakt op bijstand. Deze brede groep wordt ook wel nuggers genoemd, niet uitkeringsgerechtigden. Mogelijk bevinden zich binnen deze groep inwoners die in aanmerking zouden kunnen komen voor een basisbaan. Tegelijkertijd is het aannemelijk dat een aanzienlijk deel van hen er bewust voor kiest om niet te werken. Niet vanwege beperkingen op de reguliere arbeidsmarkt, maar vanuit persoonlijke voorkeur. Inwoners uit deze groep zijn moeilijker in beeld te brengen. Een voorbeeld hiervan zijn jongeren (15–27 jaar) die noch naar school gaan, noch werk hebben. In Bergeijk zijn dit er naar schatting 140. Vooral onder 23- tot 27-jarigen blijft een deel buiten beeld, omdat zij vaak geen recht hebben op een uitkering en daardoor nauwelijks voorkomen in officiële statistieken.³² Er zijn ook nuggers die wél graag aan het werk willen, maar waarbij dit om uiteenlopende redenen niet lukt. Soms ontbreekt de juiste kennis of begeleiding, of vermijden zij ondersteuning vanuit de gemeente omdat zij voldoende op hun eigen netwerk vertrouwen of niet afhankelijk willen zijn van hulpverlening. Deze groep lijkt op zogenoemde zorgmijders en kan daardoor minder zichtbaar zijn, terwijl er wel degelijk behoefte aan ondersteuning of kansen kan bestaan.

³¹ Arbeidsmarkt InZicht.nl (2025) Factsheet gemeente Bergeijk.

³² ED (2025) Eén op de negentien jongeren in Bergeijk heeft geen werk en gaat niet naar school.

De beroepsbevolking van Bergeijk (+/- 11.000) bestaat voor 97,3% uit werkenden, dat wil zeggen mensen die ten minste één uur per week betaald werk verrichten. De overige 2,7% is werkloos (+/-300), wat betekent dat zij geen betaald werk hebben, maar wel actief op zoek zijn naar werk en direct beschikbaar zijn. Hiermee lag de arbeidsparticipatie in Bergeijk boven het landelijke gemiddelde.³³ Dit lage werkloosheidspercentage wijst op een grote arbeidsmarktparticipatie in de gemeente en is mede te wijden aan de inzet van KempenPlus. Van deze groep ontvingen circa 150 mensen een bijstandsuitkering via KempenPlus, en ongeveer 150 een WW-uitkering.³⁴ Aangezien deze groep zich heeft gemeld bij een dienstverlenende organisatie zijn deze inwoners beter in beeld dan bijvoorbeeld niet-uitkeringsgerechtigden (nuggers). Van de in totaal 300 werkzoekende inwoners heeft niet iedereen per definitie een afstand tot de arbeidsmarkt. Met name bij mensen met een WW-uitkering gaat het vaak om een groep die relatief snel en op eigen kracht weer een nieuwe baan vindt.³⁵

Doelgroepregister

Het Doelgroepregister is een landelijke lijst van mensen met een arbeidsbeperking die extra ondersteuning kunnen krijgen bij het vinden van werk. In het register staan bijvoorbeeld mensen met een Wajong-uitkering die kunnen werken, mensen met een WIA-, WAO- of WAZ-uitkering die (gedeeltelijk) kunnen werken, en jongeren met een beperking die begeleiding nodig hebben om aan het werk te komen. Ook wanneer iemand praktijkonderwijs of voortgezet speciaal onderwijs (vso) heeft gevolgd, komt hij of zij in het register. Het doel van het register is om deze mensen meer kansen te geven op regulier werk. Werkgevers die iemand uit het Doelgroepregister in dienst nemen, kunnen gebruikmaken van regelingen zoals loonkostensubsidie of no-riskpolis. Het is mogelijk dat mensen uit het Doelgroepregister gebaat kunnen zijn bij een BergeijkBaan. Ook personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering zijn soms gedeeltelijk inzetbaar en zouden met passende ondersteuning kunnen deelnemen.

Gemeenten kunnen via het UWV inzicht krijgen in de cijfers van de doelgroep om hen actief te benaderen en ondersteunen bij het vinden van werk. De gemeente Oirschot heeft ervaring opgedaan met het in beeld brengen van deze doelgroep. Daaruit blijkt dat het proces om toegang te krijgen tot de cijfers complex is. Wel is er, op basis van landelijke gegevens, een inschatting gemaakt: in de gemeente Bergeijk zouden in het tweede kwartaal van 2024 circa 110 mensen behoren tot de doelgroep van de banenafpraak, die geen werk hebben.

KempenPlus

Eerder gaven we aan dat in 2023 ongeveer 150 inwoners uit Bergeijk via KempenPlus werden. Inmiddels zijn dit er ongeveer 200. Daarnaast zijn ook inwoners aan het werk met hulp van KempenPlus, denk bijvoorbeeld aan detachering of werken met loonkostensubsidie. KempenPlus heeft goed zicht op deze kandidaten en hun achtergrond. Ze bieden actieve begeleiding en ondersteunen hen met een breed scala aan voorzieningen.

De kandidaten bij KempenPlus zijn onderverdeeld in verschillende categorieën. Op deze manier krijgen we inzicht in hoeveel inwoners gebaat zouden zijn bij een basisbaan. Zo valt 21% onder de categorie 'zorg en participatie', waaronder onder andere zorgcliënten vallen. De kans dat deze groep op korte termijn werkfit is of klaar is voor een BergeijkBaan wordt als relatief klein ingeschat. De categorieën 'activering en herstel' (37%) en 'op weg naar werk' (7%) sluiten het meest aan bij het profiel van potentiële kandidaten voor een BergeijkBaan. Gezamenlijk vormen zij 44% van de 200 inwoners binnen KempenPlus, wat neerkomt op ongeveer 90 personen die mogelijk geschikt zijn voor een BergeijkBaan.³⁶ Het is belangrijk op te merken dat ook binnen de categorie 'zorg en participatie' individuen kunnen voorkomen voor wie een BergeijkBaan op termijn passend zou kunnen zijn. De gepresenteerde cijfers geven dan ook slechts een globale indicatie van de potentiële doelgroep die momenteel in zicht is bij KempenPlus en dus enige vorm van bijstand ontvangt. Nadere duiding vanuit KempenPlus over deze doelgroep volgt in de volgende paragraaf.

³³ Arbeidsmarkt InZicht.nl (2025) Factsheet gemeente Bergeijk.

³⁴ CBS (2025) Personen met een uitkering; uitkeringsontvangers per regio.

³⁵ CBS (2025) 1 op de 5 werkhervatters vindt na WW baan bij uitzendbureau.

³⁶ KempenPlus (2025) cijfers power BI.

Kwalitatieve analyse

De werkconsulent zal een essentiële rol spelen bij de selectie en matching van geschikte kandidaten voor de BergeijkBaan. Daarom hebben er gesprekken plaatsgevonden met KempenPlus om inzicht te verkrijgen in de omvang maar vooral ook de kwalitatieve kenmerken van de doelgroep.

De groep werkzoekenden die nog niet is doorbemiddeld naar werk, is relatief klein en kent vaak specifieke uitdagingen. Enkele belangrijke factoren die hierbij een rol spelen zijn:

- **Taalbarrière:** Veel kandidaten hebben een migratieachtergrond en spreken onvoldoende Nederlands. Het aanleren van de taal kost tijd, waardoor directe plaatsing bemoeilijkt wordt. Alleen indien een werkgever geen nadrukkelijke taaleisen stelt, kan instroom soms eerder plaatsvinden.
- **Multiproblematiek:** Een deel van de doelgroep kampt met meerdere complexe problemen zoals psychische klachten, verslaving of schulden. Voor deze groep is intensieve begeleiding nodig alvorens zij duurzaam inzetbaar zijn op de arbeidsmarkt.
- **Werkgevershouding:** Niet alle werkgevers staan open voor de huidige doelgroep, met name wanneer het gaat om niet-Nederlandstalige kandidaten. Taal- en cultuurverschillen spelen hierbij een rol. Zo wordt bijvoorbeeld vaak verwezen naar een voorkeur voor de "Kempische mentaliteit" bij bedrijven in de regio.
- **Financiële prikkels:** Voor sommige mensen loont het financieel niet of nauwelijks om te gaan werken, zeker bij minimumloon of binnen een LKS-constructie (loonkostensubsidie). Door toeslagen en bijstand kan werken, vooral bij parttime werk, financieel onaantrekkelijk zijn. Een alleenstaande moet 24 tot 28 uur per week werken om er financieel op vooruit te gaan. Voor gezinnen is fulltime werk meestal noodzakelijk.

Conclusie

De BergeijkBaan richt zich op inwoners van de gemeente Bergeijk die gemotiveerd zijn om te werken, maar belemmerd worden in hun toegang tot regulier werk en buiten bestaande regelingen vallen. Deze doelgroep is breed en in sommige gevallen zijn deze inwoners niet bij de gemeente bekend.

Op basis van beschikbare cijfers is een onderbouwde kwantitatieve inschatting gemaakt van de potentiële doelgroep. Daarbij is ook gekeken naar de groep niet-uitkeringsgerechtigden (nuggers). Deze groep wordt nadrukkelijk niet uitgesloten van de BergeijkBaan. Tegelijkertijd is deze groep lastig te bereiken en beperkt in beeld, waardoor het moeilijk is om een betrouwbare inschatting te maken van het aantal inwoners dat daadwerkelijk ondersteuning nodig heeft of gebaat zou zijn bij deelname. Om die reden is deze groep niet concreet meegenomen in de kwantitatieve berekening, maar blijft zij wel een mogelijke doelgroep voor de toekomst.

Van de werkloze inwoners bestaat de doelgroep uit circa 150 WW-gerechtigden. Naar verwachting vindt ongeveer de helft van hen (± 75 personen) binnen een jaar zelfstandig werk. De overige 75 personen worden beschouwd als potentiële doelgroep voor de BergeijkBaan. Daarnaast zijn er ongeveer 200 inwoners die ondersteuning ontvangen via KempenPlus. Hiervan zijn volgens de huidige cijfers van KempenPlus circa 90 personen geschikt zijn voor deelname. Daarnaast ontvangen circa 200 inwoners ondersteuning via KempenPlus. Op basis van de huidige cijfers wordt ingeschat dat ongeveer 90 van hen in aanmerking komen voor deelname aan de BergeijkBaan. Niet iedereen binnen deze groep is echter passend; motivatie en persoonlijke omstandigheden spelen hierbij een belangrijke rol. Op basis van gesprekken met de werkconsulente kan voorzichtig worden geconcludeerd dat naar verwachting ongeveer de helft van deze groep direct kan instromen en gemotiveerd is om deel te nemen. Dit komt neer op circa 45 personen. Verder staan ongeveer 110 inwoners geregistreerd in het doelgroepregister, die formeel binnen de doelgroep vallen. Omdat er overlap kan bestaan tussen deze groepen (bijvoorbeeld bijstandsontvangers die ook in het doelgroepregister staan), wordt aangenomen dat circa de helft van deze groep (± 55 personen) als aanvullende potentiële deelnemers kan worden meegerekend. Dit leidt tot een geschatte potentiële doelgroep van ongeveer 175 inwoners.

Voor de opstart van een pilot is het realistisch en wenselijk om te focussen op een afgebakende groep die goed in beeld is bij de gemeente. KempenPlus beschikt over kennis van de persoonlijke situatie van kandidaten, wat gerichte en verantwoorde begeleiding mogelijk maakt. Werken met een duidelijke en afgebakende doelgroep zorgt ervoor dat de BergeijkBaan effectief en beheersbaar van start kan gaan en dat resultaten goed te volgen en te evalueren zijn. Vanuit deze basis kan, zodra ervaring is opgedaan en structuren zijn ingericht, worden uitgebreid naar andere subdoelgroepen, waaronder nuggers. Op deze manier bouwen we stap voor stap aan een gemeente waarin werk beschikbaar is voor iedereen die kan en wil bijdragen.

Partners

De gemeente Bergeijk werkt op het gebied van participatie nauw samen met de gemeenten Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden. Deze samenwerking is vastgelegd in een gemeenschappelijke regeling. Binnen dit verband wordt gezamenlijk beleid ontwikkeld, waarbij wordt gestreefd naar een uniforme aanpak. De uitvoering is voor alle vier de gemeenten belegd bij de uitvoeringsorganisatie KempenPlus. Daarnaast maakt de gemeente Bergeijk onderdeel uit van de arbeidsmarktregio Zuidoost-Brabant. Binnen deze regio trekken de gemeenten gezamenlijk op vanuit een gedeelde ambitie om de arbeidsmarkt inclusiever en toekomstbestendig te maken. De ontwikkeling van de BergeijkBaan sluit goed aan bij deze regionale koers.

Het is van belang om partners en betrokkenen binnen zowel de regio als de lokale samenleving goed mee te nemen in dit traject. Daarmee creëren we draagvlak en benutten we de kennis en ervaring die aanwezig is. Dit vraagt om transparantie, afstemming en een open dialoog. Tegelijkertijd willen we voorkomen dat de gezamenlijke samenwerking de lokale ambitie en daadkracht van Bergeijk vertraagt of belemmert. De BergeijkBaan moet juist een proactieve impuls zijn, die laat zien hoe lokaal initiatief kan bijdragen aan het bredere regionale en landelijke beleid. Op die manier kan Bergeijk een voorbeeldrol vervullen en anderen inspireren om vergelijkbare stappen te zetten.

De regionale samenwerking en de gezamenlijke ambitie vormen een belangrijk fundament. Tegelijkertijd krijgt de BergeijkBaan pas echt betekenis in de lokale praktijk. Een succesvolle uitwerking vraagt namelijk om nauwe samenwerking met verschillende betrokkenen: het sociaal werkbedrijf, lokale ondernemers en maatschappelijke organisaties. In dit hoofdstuk worden de inzichten en ervaringen gedeeld die naar voren kwamen in gesprekken met deze partners. Daarbij komen de volgende thema's aan bod: de gezamenlijke visie op de BergeijkBaan en de praktische haalbaarheid ervan, de bereidheid om bij te dragen en de rol die iedere partij daarin vervult. Tot slot volgt een overzicht van de kansen, belemmeringen en aanbevelingen die uit deze gesprekken naar voren kwamen.

Lokale bedrijven

De gemeente Bergeijk beschikt over een divers en betrokken bedrijfsleven. Veel ondernemers tonen een sterk maatschappelijk bewustzijn en staan open voor het bieden van kansen aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. In samenwerking met het Platform Ondernemend Bergeijk organiseerde de gemeente een sessie op het gemeentehuis, waaraan twaalf lokale bedrijven deelnamen. Centraal stonden de mogelijkheden rondom de BergeijkBaan, de kansen en belemmeringen voor inclusief werkgeverschap, en de rol van de gemeente in dit proces.

Visie op de BergeijkBaan

De aanwezige bedrijven gaven aan dat zij intrinsiek gemotiveerd zijn om inclusief te ondernemen. Zij kijken in hun werving en selectie vooral naar de mogelijkheden en kwaliteiten van mensen, niet naar hun beperkingen. Stichting Oktober, een zorginstelling met diepe wortels in de regio, illustreerde dit met hun aanpak. Zij geven aan dat zij nadrukkelijk openstaan voor alle medewerkers met een hart voor de zorg, ongeacht achtergrond. Binnen hun organisatie is het bovendien belangrijk dat er draagvlak is onder collega's voordat een nieuwe medewerker wordt verwelkomd. Volgens hen begint duurzame inclusie bij het kennen van het persoonlijke verhaal achter een kandidaat. Dat creëert begrip en bereidheid binnen het team. Het ideaal van 'iedereen doet mee' werd breed gedeeld onder de aanwezigen. Er klonk een duidelijke oproep om af te stappen van hokjesdenken en het gebruik van labels. Een BergeijkBaan zou open moeten staan voor iedereen; iedere inwoner van Bergeijk werd daarbij als potentiële doelgroep gezien.

Naast deze visie en andere inspirerende voorbeelden van inclusief werkgeverschap die al worden toegepast, werd tegelijkertijd het belang van haalbaarheid benadrukt. Veel lokale ondernemingen zijn klein tot middelgroot en opereren in een commerciële omgeving. Inclusief werkgeverschap moet dan ook realistisch uitvoerbaar blijven, zonder dat het ten koste gaat van de continuïteit van de onderneming. Veel bedrijven staan open voor inclusief werkgeverschap maar zoals een deelnemer het verwoordde: *“De schoorsteen moet wel blijven roken.”*

Aandachtspunten

Tijdens de sessie werden ook de knelpunten besproken die werkgevers momenteel ervaren bij inclusief werkgeverschap. Deze aandachtspunten zijn relevant in de aanloop naar een potentiële BergeijkBaan. Een belangrijk thema was de begeleiding van mensen uit kwetsbare doelgroepen. Veel werkgevers ervaren dat mensen uit kwetsbare doelgroepen niet altijd voldoende zijn voorbereid op het werkproces. Er ontbreekt regelmatig inzicht in wat er van hen verwacht wordt als werknemer, zowel op het gebied van werkhouding als verantwoordelijkheid. Dit leidt in de praktijk tot wrijving. Daar komt bij dat een deel van de mensen uit deze doelgroep moeite heeft met het Nederlandse zorgsysteem. De kosten voor zorgverzekeringen en aanvullende betalingen, die in hun land van herkomst vaak anders of niet bestaan, zijn lastig te begrijpen. Ook het

feit dat belasting wordt ingehouden op loon en extra bij overuren leidt tot verwarring. Werkgevers geven aan dat zij hierdoor veel tijd en energie kwijt zijn aan uitleg en begeleiding, iets waar ze zich onvoldoende op toegevoelend. Ze pleiten daarom voor intensievere ondersteuning op dit vlak vanuit instanties als bijvoorbeeld KempenPlus. Tegelijkertijd werd gewaarschuwd tegen een te betuttelende benadering. Overmatige begeleiding werkt averechts en ondermijnt het zelfvertrouwen van de werknemer. Er werd geopperd dat het waardevol zou zijn om met een voorbereidende werkplek te werken. Dit zou een tussenstap kunnen vormen tussen activering en regulier werk. Het Aquinohuis, een organisatie met ervaring van dit gebied, beaamt dat veel mensen eerst werknemersvaardigheden moeten ontwikkelen alvorens zij duurzaam inzetbaar zijn in een reguliere baan. Een licht beschutte omgeving zoals die van het Aquinohuis biedt hierin een mogelijke oplossing.

Ook wet- en regelgeving blijken in de praktijk een belangrijke uitdagingen te vormen. De huidige regels maken het voor mensen uit de doelgroep financieel vaak onaantrekkelijk om fulltime te gaan werken. Wanneer zij bijvoorbeeld vijf dagen per week werken, vallen toeslagen en andere inkomensondersteunende regelingen weg. Hierdoor kan het nettoresultaat negatief uitvallen, wat niet alleen ontmoedigend werkt voor de betrokkene, maar ook onbegrip oproept bij collega's. Ook de formele instrumenten rondom inclusief werkgeven, zoals de indicatie voor het doelgroepenregister, loonkostensubsidie en het no-risklabel, functioneren volgens meerdere deelnemers niet optimaal. De trajecten verlopen traag of lopen soms zelfs vast. Hierdoor ontstaat er frustratie en wordt de drempel voor ondernemers om hier opnieuw in te investeren onnodig verhoogd.

Bereidheid van ondernemers

De aanwezige ondernemers toonden een sterke maatschappelijke betrokkenheid en zijn bereid om actief bij te dragen aan inclusief werkgeverschap. Er wordt ook al veel ondernomen binnen de gemeente Bergeijk en dat biedt een voordeel. Er worden kansen gezien in een BergeijkBaan mits dit op een realistische en uitvoerbare manier gebeurt. Ondernemers benadrukken het belang van een goede voorbereiding van kandidaten, structurele begeleiding, duidelijke en werkbaar regelgeving en helderheid over verantwoordelijkheden. Ze willen vooraf weten wie ze aannemen, wat iemand motiveert en hoe de begeleiding geregeld is. Proefplaatsingen van drie maanden en het inzetten van hulpmiddelen zoals een *insightsprofiel* werden genoemd als nuttige instrumenten om verwachtingen te managen. Een belangrijk punt dat herhaaldelijk naar voren kwam, is de behoefte aan duidelijke afspraken over verantwoordelijkheid: wie draagt het risico als het misloopt? Werkgevers hebben behoefte aan transparantie en aanspreekbaarheid van instanties.

De gemeente Bergeijk wordt opgeroepen om hierin een actieve rol te vervullen als verbinder. De oproep was duidelijk: de gemeente moet zichtbaar, benaderbaar en actief zijn. Anonimiteit en bureaucratie werken verlamdend. Door als verbinder en facilitator op te treden, kan de gemeente een cruciale rol spelen in het versterken van het systeem rondom inclusief werkgeverschap. Het realiseren van inclusief werkgeverschap vraagt om samenwerking, wederzijds vertrouwen en bovenal lef om samen nieuwe stappen te durven zetten.

KempenPlus

KempenPlus bemiddelt momenteel succesvol een groot aantal inwoners naar werk, met ongeveer een gelijke verdeling tussen interne plaatsingen (binnen de eigen organisatie) en externe plaatsingen (bij reguliere werkgevers). Toch ligt de ambitie nadrukkelijk bij het vergroten van het aandeel duurzame plaatsingen bij externe werkgevers. Deze ambitie vereist een zorgvuldige, realistische benadering per individu, omdat de stap naar extern werk niet voor iedereen direct haalbaar is.

Visie op de BergeijkBaan

De huidige arbeidsmarktkrapte biedt kansen, omdat werkgevers in toenemende mate openstaan voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Toch blijft het lastig om de eerste stap binnen een bedrijf te zetten. In de dorpse omgeving van de Kempen geldt het principe van "ons kent ons", waarbij ondernemers onderling veel ervaringen uitwisselen. Dit kan positief zijn wanneer een plaatsing succesvol is, omdat het de drempel verlaagt voor andere bedrijven om ook kandidaten via KempenPlus aan te nemen. Tegelijkertijd werkt het ook andersom: negatieve ervaringen kunnen leiden tot terughoudendheid binnen het netwerk van ondernemers. Om deze reden handelt KempenPlus uiterst zorgvuldig bij het plaatsen van kandidaten naar externe werkgevers. Alleen wanneer er een hoge mate van zekerheid is over het welslagen van de plaatsing, wordt tot doorverwijzing overgegaan. Een meer open houding, betrokkenheid en begrip vanuit het bedrijfsleven zouden hierin van grote waarde zijn. Het beschikbaar stellen van werkplekken, ook buiten de reguliere functies om, kan bijdragen aan betere kansen voor de doelgroep. Hierbij is de bereidheid tot samenwerking en commitment belangrijker dan de aard van de baan. Betrokken werkgevers geven aan te willen maar zijn bang voor risico's.

De BergeijkBaan kan in samenwerking met KempenPlus een waardevolle voorziening worden. KempenPlus is het kenniscentrum op het gebied van participatie en daarbij de uitvoeringsdeskundige voor de gemeente.

Zij begeleiden kandidaten naar een passende werkplek met verschillende voorzieningen. KempenPlus heeft als reactie op de invoer van de participatiewet en het wegebben van de WSW, ingezet op een interne LKS-constructie. Dit heeft mooie resultaten opgeleverd en relatief veel mensen participeren in vergelijking tot andere gemeenten. Echter is deze constructie financieel minder toekomstbestendig, aldus Berenschot. Het recent gepubliceerde rapport van Berenschot over de optimale uitvoering van KempenPlus benadrukt de hoge kosten van LKS-intern en adviseert waar mogelijk een verschuiving naar LKS-extern om kosten te verlagen.³⁷ Een basisbaan zou een uitkomst kunnen bieden voor medewerkers die nu intern met LKS werken, maar mogelijk de overstap kunnen maken naar een externe werkplek. Door middel van een gestructureerde overgangsrouten kunnen kandidaten wennen aan een nieuwe omgeving, waardoor hun kans op succes toeneemt.

Aandachtspunten

Een belangrijke uitdaging ligt in het trainen van vakvaardigheden. Veel werkgevers, met name binnen het MKB, staan welwillend tegenover het aannemen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, maar beschikken niet over de middelen om zelf in opleiding en begeleiding te voorzien. Dit betekent dat kandidaten vaak geen vakinhoudelijke taken kunnen uitvoeren of beperkt blijven tot eenvoudige werkzaamheden binnen een detachingsconstructie. Voor een duurzame plaatsing en doorgroeimogelijkheden is vakgerichte scholing van groot belang. Hiervoor zijn al diverse mogelijkheden beschikbaar via Leerwerkloket en Huis naar Werk (HnW). Daarnaast is leren op de werkplek van essentieel belang, en het is belangrijk dat hier voldoende ruimte voor wordt geboden.

De Groote Aard

De Groote Aard is een school voor speciaal (basis)onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs in Eersel, onderdeel van Onderwijsstichting KempenKind. De school telt circa 120 leerlingen en richt zich op zelfredzaamheid en uitstroom naar vervolgonderwijs, arbeid of dagbesteding. Voor de gemeente Bergeijk is De Groote Aard een relevante regionale partner, aangezien ook Bergeijkse leerlingen hier onderwijs volgen. De school kan met haar expertise in arbeidsvoorbereiding en begeleiding, een waardevolle bijdrage leveren aan de aansluiting tussen onderwijs en lokale arbeidsmarkt.

Visie op de BergeijkBaan

Jongeren afkomstig uit het speciaal onderwijs vormen een vaak onderbelichte, maar zeer relevante doelgroep binnen het inclusieve werkveld. Zij beschikken over unieke kwaliteiten en leerbare vaardigheden, maar hebben vaak moeite om aansluiting te vinden op de reguliere arbeidsmarkt. Voor deze jongeren kan een traject als de BergeijkBaan een waardevolle brugfunctie vervullen. Dat vraagt om een aanpak waarin maatwerk, tijd, begeleiding en ontwikkelruimte centraal staan. De huidige infrastructuur schiet hierin tekort. De ontwikkeling van beschutte werkplekken stagneert en bestaande initiatieven kunnen de vraag niet opvangen. Voor jongeren is de stap naar regulier werk vaak nog te groot, terwijl dagbesteding onvoldoende perspectief biedt op ontwikkeling en doorstroom. De BergeijkBaan biedt hier potentie als leer- en ontwikkeltraject op maat, gericht op geleidelijke groei richting werk, in plaats van langdurige afhankelijkheid van zorgvoorzieningen.

Binnen de regio zijn al inspirerende voorbeelden zichtbaar. Organisaties zoals De Maackers in Bladel, evenals bedrijven als *First Class Bakery*, *Vebego* en *Anders dan Smaak*, laten zien dat jongeren met een licht verstandelijke beperking of andere ondersteuningsvragen succesvol kunnen meedraaien binnen een passende werkstructuur. Deze voorbeelden tonen aan dat, mits er sprake is van voldoende begeleiding en heldere kaders, deze doelgroep waardevol werk kan verrichten.

Aandachtspunten

De rol van onderwijs, werkgevers, gemeente en instanties is hierbij cruciaal. Samenwerking is nodig om het aantal passende werk- en stageplekken uit te breiden. Bedrijven moeten beter worden ondersteund en geïnformeerd over de begeleiding van deze doelgroep. Ook speelt de gemeente een sleutelrol in het faciliteren van deze trajecten, het wegnemen van belemmeringen (zoals het ontbreken van stagevergoedingen) en het stimuleren van betrokkenheid van het lokale bedrijfsleven. Voor jongeren van bijvoorbeeld De Groote Aard betekent participatie vaak een eerste kennismaking met werkroute, structuur en sociale interactie op de werkvloer. Ondernemers hebben hierbij ondersteuning nodig om passende verwachtingen te hanteren en te zorgen voor een stabiele werk- of stageplek.

³⁷ Berenschot (2025) Optimalisering uitvoering KempenPlus

UWV

Tijdens de verkenning naar de basisbaan is gesproken met het UWV. In het gesprek is besproken welke rol het UWV kan vervullen binnen een mogelijk basisbaantraject. Het UWV werkt al nauw samen met KempenPlus, onder andere via het Werkgeversservicepunt. Samen ondersteunen zij werkgevers door middel van een goed werkgeversnetwerk, bedrijfsanalyses ten behoeve van baancreatie of jobcarving, en praktische instrumenten zoals de Harrie-training. Het UWV kan een waardevolle rol spelen in het analyseren van bedrijfsprocessen en het meedenken over de concretisering van werkzaamheden die geschikt zijn voor een basisbaan, binnen reguliere bedrijven. Dit gebeurt bijvoorbeeld door in gesprek te gaan met werknemers op de werkvloer om te verkennen welke ad-hoc taken kunnen worden losgemaakt en gebundeld tot nieuwe functies. Daarbij wordt steeds aangesloten bij de bestaande organisatiestructuur, die aangevuld wordt met aandacht voor inclusief werkgeverschap.

Het UWV ondersteunt, net als KempenPlus, niet alleen werkgevers, maar ook werkzoekenden. De nadruk ligt op andere doelgroepen: mensen met een beperking of chronische ziekte in het doelgroepregister, en personen die onder de banenafpraak vallen omdat zij niet in staat zijn het minimumloon te verdienen. Ook oudere werknemers (56 jaar en ouder), mensen met een WIA- of Wajong-uitkering en WW'ers vallen onder de doelgroepen waarvoor het UWV loonkostenvoordelen en begeleiding biedt. Bij het traject van de basisbaan is het belangrijk te onderzoeken of deelnemers na afloop van een pilot direct weer kunnen terugvallen op de voorzieningen die zij eerder gebruikten. Voor WIA- en Wajong-gerechtigden is dit vangnet aanwezig, maar voor WW'ers is de situatie anders en is nader onderzoek nodig.

Conclusie

Hieronder zijn de bevindingen vanuit de verschillende partners meegenomen en onderverdeeld in kansen, uitdagingen en aanbevelingen.

Kansen

- Grote intrinsieke motivatie onder ondernemers; Brede bereidheid om bij te dragen aan maatschappelijke doelen.
- BergeijkBaan biedt kansen voor LKS-intern bij KempenPlus. De huidige interne constructie (LKS-intern) is volgens Berenschot financieel niet toekomstbestendig.
- De BergeijkBaan biedt een kansrijke tussenstap naar regulier werk bij externe werkgevers.
- De arbeidsmarktkrapte vergroot de bereidheid van werkgevers.
- Succesvolle plaatsingen kunnen zorgen voor positieve olievlekwerking binnen het lokale netwerk.
- Jongeren uit het speciaal onderwijs beschikken over potentieel dat met maatwerk kan worden ontwikkeld, ook bij externe werkgevers.
- Succesvolle praktijkvoorbeelden in de regio tonen aan dat duurzame plaatsingen mogelijk zijn.
- De BergeijkBaan biedt kansen voor de doelgroep van de Groote Aard om geleidelijk toe te groeien naar werk, of deel te nemen aan zinvol werk binnen een beschutte omgeving.
- Werk draagt bij aan zelfvertrouwen, zelfstandigheid.

Uitdagingen

- Regelgeving maakt fulltime werken financieel onaantrekkelijk voor mensen uit de doelgroep.
- Onduidelijkheid rondom toeslagen, belasting en zorgkosten zorgt voor verwarring.
- Ondernemers zijn veel tijd kwijt aan begeleiding en uitleg waarvoor zij onvoldoende zijn toegerust.
- Formele instrumenten (zoals loonkostensubsidie en het no-risklabel) functioneren onvoldoende.
- Gebrek aan verantwoordelijkheid en aanspreekbaarheid bij instanties ontmoedigt inzet van ondernemers.
- De stap van een beschermde interne omgeving naar extern werk is voor velen groot.
- Negatieve ervaringen met plaatsingen kunnen het vertrouwen van ondernemers ondermijnen.
- Veel MKB-bedrijven hebben niet de capaciteit om kandidaten zelf te begeleiden of op te leiden.
- Kandidaten beschikken vaak niet over de vakvaardigheden die extern werk vereist.
- Tekort aan passende beschutte werkplekken in de regio.
- Beperkte variatie in werksoorten bij KempenPlus (momenteel slechts vier afdelingen).
- Gebrek aan stageplekken vso, mede door onzekerheid bij bedrijven over begeleiding, verantwoordelijkheden en kosten.
- Jongeren vanuit speciaal onderwijs vinden geen passende voorziening na opleiding: niet klaar voor regulier werk, maar te beperkt aanbod aan ontwikkelingsgerichte alternatieven.

Aanbevelingen

- Verbeter begeleiding voorafgaand aan werk (werkvaardigheden trainen).
- Zorg voor heldere communicatie over verantwoordelijkheden.
- Versnel en vereenvoudig procedures rondom formele regelingen.
- Zorg voor begrijpelijke uitleg over financiële en sociale regelingen.
- Gemeente moet proactief zijn en investeren in persoonlijk contact.
- Gebruik de BergeijkBaan als brug tussen LKS-intern en LKS-extern.
- Vergroot de betrokkenheid van werkgevers en stimuleer hen werkplekken open te stellen, ook buiten vaste functies om.
- Investeer als gemeente in vakgerichte trainingen en praktijkonderwijs, om de inzetbaarheid van kandidaten te vergroten.
- Versterk de samenwerking tussen KempenPlus, gemeente en bedrijfsleven, zodat plaatsingen beter voorbereid en ondersteund zijn.
- Breid het aanbod van beschutte werkplekken uit, in samenwerking met reguliere bedrijven.
- Verhoog het aantal stage- en leerwerkplekken voor jongeren uit het speciaal onderwijs.
- Informeer en ondersteun ondernemers bij het begeleiden van deze doelgroep.
- Zorg voor structurele samenwerking tussen onderwijs, gemeente, werkgevers en instanties.

Constructie en organisatie

Uit de verkenning naar een mogelijke basisbaan komen de contouren van de BergeijkBaan naar voren. De BergeijkBaan biedt een lokale werkplek voor inwoners van Bergeijk, die niet binnen de bestaande voorzieningen passen. In een veilige en licht beschutte setting kunnen zij onder professionele begeleiding zinvol werk uitvoeren voor lokale bedrijven.

BergeijkBaan constructie

De BergeijkBaan is een voorziening die inwoners van Bergeijk met een afstand tot de arbeidsmarkt duurzaam perspectief biedt op zinvol en passend werk. De kern van het concept is dat deelnemers langdurige inkomenszekerheid krijgen doormiddel van werk, in nauwe samenwerking met het lokale bedrijfsleven en de gemeente. Het vernieuwende van de BergeijkBaan is dat het een lokale variant betreft, specifiek gericht op inwoners zonder indicatie voor beschermt werk, die opdrachten uitvoeren voor bedrijven binnen de gemeente Bergeijk. Deze lokale inbedding biedt duidelijke voordelen. Het versterkt de verbondenheid met het plaatselijke bedrijfsleven en geeft deelnemers een gevoel van erbij horen. Tegelijkertijd kan het concept een goede aanvulling zijn van het huidige aanbod van KempenPlus, waardoor er synergie ontstaat met bestaande voorzieningen. De doelgroep wordt hiermee op een passende manier bereikt, en lokale ondernemers worden actief betrokken bij het creëren van maatschappelijk waardevol werk.

De belangrijkste elementen zijn:

- Structureel karakter: de BergeijkBaan biedt stabiele, betaalde banen en is geen tijdelijk traject.
- Zekerheid en stabiliteit: deelnemers krijgen een contract met minimaal het wettelijk minimumloon.
- Lokale inbedding: het werk vindt plaats in en voor de gemeente Bergeijk, waardoor de verbondenheid met lokale bedrijven en maatschappelijke organisaties wordt versterkt.
- Maatwerk en begeleiding: iedere deelnemer krijgt werk dat aansluit op de persoonlijke situatie, kwaliteiten en belastbaarheid. Begeleiding en jobcoaching zijn onlosmakelijk verbonden met de voorziening.
- Baancreatie: de werkzaamheden zijn aanvullend op de reguliere arbeidsmarkt en richten zich op taken die blijven liggen of maatschappelijke waarde toevoegen.
- Publiek-private samenwerking: de voorziening wordt gezamenlijk gedragen door gemeente, uitvoeringsorganisatie (KempenPlus) en lokale bedrijven.

BergeijkBaan organisatie

Inwoners krijgen een volwaardige, betaalde baan: de BergeijkBaan. Een baan om trots op te zijn, voor en door Bergeijk. De werknemer wordt onderdeel van de organisatie BergeijkBaan, een samenwerking tussen de gemeente, het lokale bedrijfsleven en KempenPlus. Samen dragen deze partners de gezamenlijke verantwoordelijkheid en delen zij de risico's, ieder vanuit een eigen rol. Lokale werkgevers leveren opdrachten en zorgen daarmee voor de werkvoorraad. KempenPlus verzorgt de begeleiding en ondersteuning van de deelnemers. De gemeente ondersteunt waar nodig om het risico voor ondernemers te beperken. Werkgevers betalen een deel van het loon voor de uitgevoerde werkzaamheden; de gemeente vult dit aan tot een volwaardig salaris.

Binnen de BergeijkBaan worden functies altijd op maat ontwikkeld. In persoonlijke gesprekken worden de wensen, mogelijkheden en ambities van de deelnemer in kaart gebracht, waarna taken worden afgestemd op hun capaciteiten en belastbaarheid. De werkzaamheden richten zich op taken die op de reguliere arbeidsmarkt blijven liggen of een maatschappelijke meerwaarde hebben. De BergeijkBaan kan worden gezien als een natuurlijke uitbreiding van de bestaande infrastructuur van KempenPlus. Momenteel zijn binnen KempenPlus vier afdelingen actief: groen, facilitair, horeca en assemblage. Een vorm van de BergeijkBaan zou hierop kunnen voortbouwen door zich te richten op aanvullende sectoren, zoals techniek, hout- of metaalbewerking. Waarbij opdrachten vanuit lokale bedrijven gezamenlijk de werkvoorraad bepalen vanuit werk dat momenteel blijft liggen. Daarnaast biedt de BergeijkBaan kansen op sociaal-maatschappelijk terrein. Zo zou er samengewerkt kunnen worden met zorginstellingen, wijkverzorging, of projecten tegen eenzaamheid bij ouderen. Ook andere maatschappelijke activiteiten, zoals ondersteuning bij lokale evenementen, buurttuinen, klussen voor verenigingen of scholen, kunnen worden ingevuld.

Hoewel doorstroom naar andere functies mogelijk blijft, is de voorziening primair structureel en gericht op langdurige werkzekerheid. Zo ontstaat een duurzame match tussen werknemer en werkgever, waarin persoonlijke ontwikkeling en stabiliteit hand in hand gaan. Uiteraard mag een kandidaat wél doorstromen. In dat geval dient een BergeijkBaan als een ontwikkelplaats voor werknemersvaardigheden in een licht beschutte setting.

Aandachtspunten

Bij de ontwikkeling van de BergeijkBaan zijn diverse aandachtspunten van strategisch, praktisch en financieel belang. Allereerst is een structurele samenwerking met lokale bedrijven cruciaal. Zonder voldoende opdrachten is de continuïteit van de voorziening kwetsbaar. Tegelijkertijd is het van belang om een balans te vinden tussen het aanbod van bedrijven en de mogelijkheden van kandidaten. De BergeijkBaan moet een plek zijn waar maatwerk en individuele begeleiding gewaarborgd blijven, zodat deelnemers een zinvolle werkervaring kunnen opdoen zonder prestatiedruk, met ruimte voor hun persoonlijke situatie. Het realiseren van maatwerk vraagt om voldoende faciliteiten, begeleiding en investeringen, afhankelijk van de aard van de werkzaamheden. Sommige werkzaamheden vereisen specifieke infrastructuur of intensieve coaching.

Het kiezen voor een specifieke sector kan efficiënt zijn, omdat begeleiding en faciliteiten gericht kunnen worden ingezet en een betere aansluiting met het lokale bedrijfsleven mogelijk maakt. Zoals bijvoorbeeld 'De Maackers' in Bladel. Zij focussen zich op bouw en houtbewerking, een aanvulling op het aanbod van KempenPlus. Het focussen op één sector, bijvoorbeeld de metaalindustrie, biedt mogelijkheden. Zeker gezien het grote aantal metaalbedrijven in de regio Bergeijk. Tegelijkertijd beperkt dit de flexibiliteit en de mogelijkheden voor maatwerk per individu. Niet alle deelnemers zijn immers geïnteresseerd in of geschikt voor dezelfde sectoren. Het is hierbij van belang om de doelgroep op tijd mee te nemen in deze overweging en te toetsen waar bij hen de vraag ligt.

Een ander aandachtspunt betreft de samenwerking binnen de Kempengemeenten. Er wordt gestreefd naar gezamenlijk beleid voor KempenPlus, waarbij het belangrijk is om een eenduidige lijn te bewaken. Dit sluit echter niet uit dat Bergeijk eigen initiatieven kan ontplooiën of een pilot kan opstarten, mits er goede afstemming plaatsvindt. In dat geval blijft de gemeente Bergeijk wel volledig financieel verantwoordelijk voor haar eigen doelgroep. Wanneer een deelnemer binnen de BergeijkBaan onverhoopt uitstroomt, brengt dit extra kosten met zich mee die niet gedeeld kunnen worden met de andere Kempengemeenten. Bovendien bestaat er binnen de BergeijkBaan een structurele verplichting om deelnemers werk te blijven aanbieden tot aan hun pensioengerechtigde leeftijd. Indien een kandidaat tijdelijk niet geplaatst kan worden bij een lokaal bedrijf, moet de gemeente het minimumloon blijven doorbetalen, wat een aanzienlijk risico vormt voor de duurzaamheid van de constructie.

Conclusie

De BergeijkBaan biedt reële kansen: het is lokaal ingebed, gericht op de juiste doelgroep en biedt inwoners de mogelijkheid tot zinvol betaald werk. Succesvolle realisatie staat of valt echter met de betrokkenheid van het lokale bedrijfsleven en een goede afstemming met het bestaande aanbod van KempenPlus. Wanneer die samenwerking stevig wordt neergezet, kan deze variant een waardevolle aanvulling zijn op de huidige voorzieningen.

Brede welvaart

Brede welvaart betekent dat we oog hebben voor maatschappelijke waarde zoals gezondheid, welzijn en sociale cohesie. Werkloosheid heeft veel negatieve gevolgen, zowel voor het individu als voor de samenleving. Economisch gezien leidt het tot verlies van koopkracht en drukt het de groei, terwijl het sociale weefsel van een gemeenschap verzwakt. Initiatieven binnen de parallelle arbeidsmarkt, zoals basisbanen, bieden hier een krachtig antwoord op: ze herstellen koopkracht, versterken de sociale samenhang en zorgen ervoor dat mensen zich weer verbonden voelen met de samenleving. Het resultaat is niet alleen economisch herstel, maar ook brede maatschappelijke winst.³⁸

Deze maatschappelijke waarden zijn niet altijd direct zichtbaar op de begroting, maar wél bepalend voor de leefbaarheid van onze gemeente. Hoogleraar Ton Wilthagen benadrukt het belang van deze waarden en de relevantie voor een begroting of impactanalyse waarin verder wordt gekeken dan de directe financiële kosten en baten. Meer gemeenten zouden een volledige berekening moeten maken om het gehele plaatje van brede welvaart te omvatten.

In dit hoofdstuk brengen we die brede waarde in beeld. We starten met de maatschappelijke effecten, gaan vervolgens in op de financiële effecten en sluiten af met de maatschappelijke kosten en baten analyse (MKBA) voor onze gemeente. Zo ontstaat een compleet beeld van de opbrengsten van beleid dat inzet op activering, waardering en inclusie.

Maatschappelijke effecten

De maatschappelijke effecten van initiatieven binnen de parallelle arbeidsmarkt, zoals basisbanen, zijn inmiddels op verschillende plekken onderzocht en geëvalueerd. De uitkomsten zijn overwegend positief. Zowel deelnemers als betrokken organisaties ondervinden voordelen. De effecten ontstaan niet alleen op het moment dat iemand aan het werk gaat, maar ook door de aard van het werk zelf. De positieve gevolgen zijn merkbaar voor onder andere de deelnemers, inwoners, bedrijven, zorgverzekeraars, woningcorporaties, gemeenten en de rijksoverheid.

Hoe gaat de deelnemer erop vooruit

Uit onderzoeken en evaluaties blijkt dat de baten die ontstaan door het inrichten van een basisbaan voornamelijk landen bij de basisbaner zelf. Hoogleraar Lex Burdorf heeft in zijn onderzoek *Fit4Work* aangetoond dat de ervaren mate van geluk aanzienlijk stijgt wanneer mensen (meer) gaan werken. Bij cliënten die meer dan 32 uur gingen werken nam het geluksgevoel in twee jaar tijd met 47% toe.³⁹ Ecorys heeft voor verschillende initiatieven de maatschappelijke effecten in kaart gebracht die terecht komen bij de basisbaner. De effecten zijn vergelijkbaar ongeacht het type voorziening of de doelgroep. Zie hieronder een opsomming.⁴⁰ In de MKBA worden de maatschappelijke effecten waar mogelijk gekwantificeerd en meegenomen, dit is niet mogelijk voor alle effecten.

Categorie	Effect
Sociale verbinding	Meer contact met collega's en buurtbewoners; uitbreiding van sociaal netwerk.
Zelfredzaamheid	Door werkervaring en netwerk groeien basisbaners in zelfstandigheid.
Financiële situatie	Hogere inkomsten zorgen voor minder financiële stress.
Zingeving	Werk geeft gevoel van erbij horen en draagt bij aan maatschappelijke betrokkenheid.
Mentale gezondheid	Meer eigenwaarde en zelfvertrouwen; verbetering psychisch welzijn.
Vaardigheden & ritme	Werkstructuur en nieuwe vaardigheden dragen bij aan persoonlijke ontwikkeling.
Kansengelijkheid	Verbeterde financiële en sociale positie vermindert kans op crimineel gedrag.
Geluk	Toename van ervaren levensgeluk; werken leidt tot een stijging van welbevinden.

Werk blijkt een belangrijke factor voor de mentale gezondheid. Stabiel werk heeft een positieve invloed doordat het niet alleen inkomen oplevert, maar ook psychologische basisbehoeften vervult zoals structuur, eigenwaarde en zingeving. Mensen zonder werk lopen een groter risico op psychische problemen, terwijl de overgang van werkloosheid naar werk gepaard gaat met een verbeterd mentaal welzijn. Daarmee fungeert werk

³⁸ Sampol (2023) De basisbaan: an offer they can't refuse

³⁹ Divosa (2021) Convenant sterk door werk 2021-2024

⁴⁰ Ecorys (2020) Indicatieve MKBA basisbanen en buurtconciërges. Het maatschappelijk rendement van een parallelle arbeidsmarkt. Ecorys (2024) MKBA zorghulp. Ecorys (2024) Mgba De Zuidhoek – SD Verbindt.

als een krachtig middel ter versterking van de mentale veerkracht, wat ook doorwerkt in een verminderde druk op zorg en ondersteuning.⁴¹

Uit de evaluatie van het basisbaantraject in Groningen, uitgevoerd door de Hanzehogeschool, blijkt dat deelname aan een basisbaan binnen zes maanden leidt tot positieve ontwikkelingen op meerdere leefgebieden. Er is verbetering zichtbaar in het netto inkomen, spaargedrag, schuldsituatie en woonsituatie. Deze vooruitgang houdt ook na zes maanden aan. Daarnaast worden sociale contacten versterkt en geven deelnemers aan zich meer onderdeel te voelen van de samenleving. De meting is gedaan met het model 'Brug naar Zelfredzaamheid', ingevuld door participatiecoaches samen met de deelnemers. Dit model omvat vijf domeinen: thuissituatie, welzijn, financiën, opleiding en werk & inkomen, die zijn uitgewerkt in acht concrete variabelen. Naast de kwantitatieve scores zijn er ook interviews afgenomen met basisbaners. Hieruit komt ook kwalitatief een positief beeld naar voren: deelnemers ervaren voldoening in hun werk, zijn gelukkig met hun baan, voelen zich gezonder en ontwikkelen zich. Deze resultaten bevestigen de verwachting dat een basisbaan bijdraagt aan het welzijn en de zelfredzaamheid van deelnemers.⁴²

Overige incasseerders

Wanneer een basisbaantraject wordt opgestart, ontstaan er ook maatschappelijke effecten die van invloed zijn op andere betrokken partijen. Zo zien we dat een toename in zelfredzaamheid en een verbeterde sociale en economische positie niet alleen effect heeft op het individu maar ook doorwerkt in een vermindering in maatschappelijke lasten, die veelal terecht komen bij de afdelingen van de gemeente, zorginstellingen of het Rijk. Denk hierbij aan verminderde aanspraak op zorg en maatschappelijke ondersteuning. Daarbij heeft een verlaagde kans op criminaliteit ook impact op huishoudens binnen de gemeente.⁴³ Het onderzoek Fit4Work laat zien dat investeringen in de re-integratie van mensen met een psychische kwetsbaarheid zich binnen enkele jaren terugverdienen, zowel voor gemeenten als voor zorgverzekeraars. Op dit moment kampt circa 30% van de mensen met een uitkering met GGZ-problematiek, terwijl maar liefst 60% van de totale GGZ-zorgkosten naar deze groep gaat. Tegelijkertijd blijkt dat veel mensen met een psychische kwetsbaarheid wél willen en kunnen werken, wat niet alleen hun eigen welzijn vergroot, maar ook aanzienlijke voordelen oplevert voor de samenleving en de betrokken instanties⁴⁴.

Naast de positieve effecten die voortkomen uit het aanbieden van een basisbaan, ontstaat er ook maatschappelijke waarde door de uitvoering van de werkzaamheden binnen deze functies. Dit wordt ook wel maatschappelijke productiviteit genoemd. De uitgevoerde taken hebben impact op uiteenlopende partijen in de samenleving, zoals inwoners van de gemeente, maatschappelijke organisaties, zorgverzekeraars, het Rijk, woningcorporaties en lokale ondernemers. De precieze aard van deze impact hangt af van de invulling van de basisbaan.

In sommige gemeenten wordt het werkaanbod georganiseerd via gemeentelijke diensten of maatschappelijke organisaties. Denk bijvoorbeeld aan het onderhoud van de openbare ruimte door buurtconciërges in Lelystad, de ondersteuning van kwetsbare inwoners in het 4W-traject in Eindhoven, of hulp bij de voedselbank in het Groningse basisbaanproject. In dergelijke gevallen is de maatschappelijke meerwaarde breed merkbaar. Niet alleen de basisbaner en de gemeente profiteren, maar ook buurtbewoners die directe hulp ontvangen en maatschappelijke organisaties die hierdoor extra draagkracht krijgen.

Het wetsvoorstel Participatiewet in balans pleit voor meer ruimte voor bijstandsgerechtigden om zelf invulling te geven aan maatschappelijke participatie, vooral wanneer directe arbeidsinschakeling nog niet mogelijk is. Volgens socioloog Arjen de Wit biedt het concept maatschappelijke productiviteit hiervoor een waardevol uitgangspunt. Het vergoeden van activiteiten die bijdragen aan een algemeen of sociaal belang, zoals een basisbaan, kan worden gezien als een vorm van betaalde maatschappelijke productiviteit. Hierbij creëert de overheid banen die maatschappelijke problemen helpen aanpakken. Dit vergroot niet alleen het gevoel van eigenwaarde van deelnemers, maar levert ook tastbare voordelen op voor inwoners, maatschappelijke organisaties, woningcorporaties en andere partijen die direct profiteren van deze inzet⁴⁵.

In andere gemeenten, wordt er bewust gekozen om juist lokale ondernemers bij de basisbaan te betrekken. Dit biedt kansen voor een duurzame en toekomstbestendige voorziening. Het lokale bedrijfsleven wordt ondersteund en tegelijkertijd biedt het kansen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Zonder vrijwilligers- of regulier werk te verdringen. Hoewel de maatschappelijke baten in deze constructies mogelijk

⁴¹ Trimbos instituut. Effecten van sociale determinanten op de mentale gezondheid. Geraadpleegd via <https://www.trimbos.nl/kennis/mentale-gezondheid-preventie/expertisecentrum-mentale-gezondheid/sociale-determinanten/effecten-op-mentale-gezondheid/>

⁴² Hanze hogeschool (2023) De praktijk van basisbanen Monitor van het experiment Basisbanen in Groningen.

⁴³ Ecorys (2020) Indicatieve MKBA basisbanen en buurtconciërges. Het maatschappelijk rendement van een parallelle arbeidsmarkt. Ecorys (2024) MKBA zorghulp. Ecorys (2024) Mkba De Zuidhoek – SD Verbindt. Gemeente Tilburg (2024) Raadsvoorstel basisbanen Bijlage 20 - TTK MKBA - Ontwikkelbanen-Basisbanen. Hanze hogeschool (2023) De praktijk van basisbanen Monitor van het experiment Basisbanen in Groningen.

⁴⁴ Divosa (2021) Convenant sterk door werk 2021-2024

⁴⁵ Arjen de Wit (2024) Sociale vraagstukken. Participatiewet 2.0 moet zich richten op maatschappelijke productiviteit.

minder breed verspreid zijn, blijft er zeker sprake van impact. Denk bijvoorbeeld aan het ontlasten van personeelstekorten, het vergroten van lokale binding en het bevorderen van inclusief werkgeverschap. Een concreet voorbeeld: een basisbaner die ondersteunt in een lokale werkplaats kan ervoor zorgen dat taken die nu blijven liggen worden opgepakt en uitgevoerd, dit resulteert in productiewaarde. In het kader van het combineren van bedrijfsleven met sociale werkgelegenheid zien experts kansen binnen de reshoringbeweging. Reshoring, oftewel het terughalen van productie naar Nederland, kan mogelijkheden creëren voor arbeidsplaatsen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Lokale productie vermindert de afhankelijkheid van lagelonenlanden en draagt bij aan duurzaamheid, bijvoorbeeld door lagere transport gerelateerde CO₂-uitstoot. Zo versterkt reshoring zowel de economie als de sociale structuur en kan het bijdragen aan een inclusievere en duurzamere arbeidsmarkt.⁴⁶

Kortom, of de basisbaan nu wordt ingezet binnen de publieke sector, bij maatschappelijke organisaties of in samenwerking met ondernemers, de maatschappelijk effecten zijn tastbaar en waardevol en landen bij verschillende belanghebbende partijen. De invulling bepaalt wél mede waar de baten landen, en het is goed om daar als gemeente bewust keuzes in te maken. De baten zijn, waar mogelijk, gekwantificeerd in de MKBA.

Financiële effecten

De financiële effecten van een basisbaan zijn afhankelijk van de gekozen constructie en de doelgroep waarop de voorziening zich richt. Een basisbaan heeft zowel directe als indirecte financiële effecten op de verschillende betrokken partijen, waaronder de basisbaner, de gemeente, het Rijk, lokale bedrijven en de uitvoeringsorganisatie KempenPlus. In de tabel hieronder wordt een opsomming gemaakt.

Financiële effecten	Toelichting
Stabiel hoger inkomen	Basisbaner ontvangt regelmatig loon in plaats van wisselende uitkering en gaat er financieel op vooruit
Productiewaarde	Structurele bijdrage aan de economie door arbeid en ervaring. Toegevoegde waarde van werk van de basisbaner voor werkgever/bedrijf.
Consumptie	Door een stabiel en hoger inkomen neemt de consumptie toe, dit stimuleert de (lokale) economie.
Macro-economisch	Basisbanen zorgen op macro-economisch niveau voor lagere uitkeringsuitgave en meer belasting- en premie-inkomsten.

Basisbaner

Wat de basisbaner er financieel op vooruit gaat is sterk afhankelijk van de voorziening waar hij of zij uitkomt en de inrichting van de BergeijkBaan. De beëindiging van de bijstand betekent een besparing voor het Rijk, aangezien er minder BUIG-budget nodig is. Een voorbeeld uit Groningen laat zien dat een basisbaner die een fulltime dienstverband heeft met loonkostensubsidie een bruto loon van € 2.497 ontvangt. Na aftrek van loonbelasting en sociale lasten (€ 275) en het wegvallen van de uitkering (€ 1.420) en toeslagen (€ 147), blijft er een netto voordeel van € 655 per maand. In Tilburg, waar ontwikkelbanen worden aangeboden, kunnen deelnemers vanaf 12 uur per week een financieel voordeel ervaren, mede door inkomstenvrijlating en een stimuleringspremie. Voor de BergeijkBaan is het doel dat de basisbaner zowel maatschappelijk als financieel op vooruitgaat, wat kan worden gerealiseerd met een minimumloon, eventueel aangevuld met een bonus en de vrijlatingsregeling uit de Participatiewet.⁴⁷

Baten	Kosten
Brutoloon	Loonbelasting en sociale lasten
	Geen uitkering
	Geen toeslagen

Gemeente

Voor gemeenten vormen de financiële effecten vooral een kostenpost. Zij betaalt het brutoloon inclusief werkgeverslasten. Daarnaast maken gemeenten kosten voor uitvoering en begeleiding. Afhankelijk van de gekozen constructie zijn er ook baten voor de gemeente. Zo kan een BergeijkBaan een besparing opleveren door de uitstroom uit de uitkering. De besparing op uitkeringen is in de eerste twee jaar het grootst, maar blijft daarna ook aanwezig, zij het in mindere mate. In de gemeente Bergeijk is het BUIG budget gebaseerd

⁴⁶ Hanze hogeschool (2018) Reshoring in Zicht.

⁴⁷ Ecorys (2020) Indicatieve MKBA basisbanen en buurtconciërges. Het maatschappelijk rendement van een parallelle arbeidsmarkt.

op deels historische en deels objectieve factoren. Dit betekent dat de basisbaan hier een blijvende besparing oplevert van 20%. In de eerste 2 jaar komt daar een besparing van 80% bij. ⁴⁸Niet iedereen binnen de doelgroep van een BergeijkBaan heeft een uitkering. Deze besparing loop je in dat geval mis.

In de gemeente Eindhoven wordt het volledige minimumloon voor de helft betaald door de werkgever. In de BergeijkBaan worden de loonkosten idealiter ook gedeeld met werkgevers. De gemeente Groningen past loonkostensubsidie toe om de lagere productiewaarde van de werknemer te compenseren. Deze subsidie wordt verstrekt door het Rijk en kan voor de gemeente een opbrengst vormen. Een loonkostensubsidie in de BergeijkBaan is mogelijk maar afhankelijk van de doelgroep.

Baten	Kosten
Besparing op de uitkering en toeslagen	Loon incl. werkgeverslasten
Inkomsten vanuit lokale bedrijven	Begeleiding K+
(Eventuele loonkosten subsidie)	Uitvoeringskosten K+

Rijk

Het Rijk profiteert van de BergeijkBaan: er wordt bespaard op het BUIG-budget en er komen extra inkomsten binnen uit loonbelasting en sociale premies. Alleen bij de inzet van loonkostensubsidie maakt het Rijk kosten. Deze positieve effecten zijn mede de reden dat veel gemeenten aangeven dat het Rijk een stimulerende bijdrage zou moeten leveren om deze voorziening duurzaam in alle gemeenten te kunnen aanbieden.

Baten	Kosten
Besparing op de uitkering (BUIG)	(Eventuele loonkosten subsidie)
Loonbelasting en sociale lasten	

KempenPlus

De uitvoeringsorganisatie ontvangt van de gemeente een vergoeding per deelnemer aan de BergeijkBaan voor de begeleiding en uitvoering van het traject. De hoogte van deze kosten wordt in overleg met KempensPlus bepaald en is afhankelijk van de specifieke behoeften van de basisbaner. Sommige deelnemers hebben immers meer ondersteuning nodig dan anderen. Kosten die KempensPlus maakt voor de begeleiding en uitvoering van andere voorzieningen binnen dezelfde doelgroep kunnen worden verrekend, omdat de dienstverlening vergelijkbaar is. Dit gebeurt bijvoorbeeld ook in Groningen, waar kosten voor soortgelijke trajecten tegen elkaar worden weggestreept. Dit hangt echter af van de doelgroep van de kandidaat: wanneer de kandidaat niet via KempensPlus wordt bemiddeld maar instroomt vanuit een andere doelgroep, kan er geen kostenbesparing plaatsvinden.

Baten	Kosten
Besparing huidige begeleidings- en uitvoeringskosten BergeijkBaan	Begeleidings- en uitvoeringskosten doelgroep
Besparing huidige jobcoaching	Jobcoaching

Werkgever

Voor werkgevers levert deelname aan de BergeijkBaan zowel baten als kosten op. Aan de batenkant staat de productiewaarde die de basisbaner oplevert. Hier tegenover staan de kosten: een deel van het brutoloon, inclusief werkgeverslasten, en de uren die de werkgever besteedt aan begeleiding en organisatie. De uiteindelijke balans tussen baten en kosten hangt af van factoren zoals het tarief van detachering, de loonwaarde van de werknemer en de eventuele loonkostensubsidie.

Baten	Kosten
Productiewaarde	Deel van het brutoloon inclusief werkgeverslasten
	Begeleiding /organisatie uren

⁴⁸ Ministerie van sociale zaken en werkgelegenheid (2025) explicitering budgetten participatiewet en de Wsw

Conclusie

Dit hoofdstuk laat zien dat de inzet van een BergeijkBaan een bijdrage kan leveren aan de brede welvaart binnen de gemeente. De verwachte effecten reiken verder dan louter financiële opbrengsten en raken ook aan sociale participatie, gezondheid, ontwikkelkansen en maatschappelijke samenhang. Daarmee sluit de BergeijkBaan aan bij een integrale benadering van welvaart, waarin economische, sociale en maatschappelijke waarden gezamenlijk worden afgewogen.

Op dit moment is er nog geen volledige Maatschappelijke Kosten-Batenanalyse (MKBA) uitgevoerd voor de gemeente Bergeijk. Op basis van beschikbare literatuur, ervaringen elders en gevoerde gesprekken kan wel al een indicatieve inschatting worden gemaakt van de maatschappelijke effecten, zoals beschreven in de voorgaande paragrafen. Daarbij moet worden benadrukt dat deze inschatting geen rekening houdt met opstartkosten, overhead en uitvoeringskosten die gepaard gaan met het opzetten van een pilot, zoals administratie, communicatie en organisatie.

De huidige inzet van een interne variant van loonkostensubsidie via KempenPlus biedt op de lange termijn beperkte duurzaamheid en toekomstbestendigheid. De BergeijkBaan kan een belangrijke stap vormen richting het externe gebruik van loonkostensubsidie en daarmee bijdragen aan een structureler en robuuster instrument. Ook zonder loonkostensubsidie is inzet mogelijk, maar dit vergroot de financiële impact en vraagt om een expliciete politieke afweging. Uit de financiële verkenning blijkt bovendien dat samenwerking met externe werkgevers een cruciale randvoorwaarde is voor een succesvolle en financieel houdbare uitvoering.

Bij uitwerking van een eventuele pilot van de BergeijkBaan is het noodzakelijk om een gedetailleerde MKBA uit te voeren. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van SROI-methodieken en rekentools van de VNG, aangevuld met wetenschappelijke en praktische expertise, bijvoorbeeld vanuit de Universiteit van Tilburg of gespecialiseerde onderzoeksbureaus. Een dergelijke MKBA biedt inzicht in de daadwerkelijke maatschappelijke waarde van de BergeijkBaan en vormt een essentieel fundament voor verdere beleidskeuzes in het kader van brede welvaart.

Conclusie

De verkenning naar de BergeijkBaan bevestigt dat er binnen de gemeente Bergeijk zowel behoefte als potentie bestaat voor een structurele voorziening die inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt een volwaardige, betaalde en zinvolle werkplek biedt. Gesprekken met lokale ondernemers, maatschappelijke organisaties en KempenPlus laten zien dat er draagvlak is om gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen voor het slagen van de BergeijkBaan. Ondernemers zien kansen, zeker in tijden van arbeidsmarktkrapte, maar vragen daarbij om duidelijke afspraken, goede begeleiding en een partner om het risico mee te dragen. De gemeente moet hierin een centrale rol spelen als facilitator en de continuïteit waarborgen.

Het aanbieden van een BergeijkBaan heeft impact op meerdere domeinen. Maatschappelijke kosten-batenanalyses van vergelijkbare initiatieven laten zien dat de baten vaak hoger zijn dan de kosten, vooral wanneer immateriële effecten worden meegerekend. Deelnemers ervaren meer structuur, zelfvertrouwen, sociale verbondenheid en financiële stabiliteit. Dit leidt tot bredere maatschappelijke voordelen, zoals lagere zorgkosten, meer sociale cohesie en een verbeterde leefbaarheid. Bovendien biedt de BergeijkBaan inwoners zekerheid. Na een tijdelijk onvermogen of een impactvolle gebeurtenis kunnen zij terugkeren naar vertrouwde werkzaamheden zonder hun inkomsten te verliezen of in de bijstand te belanden.

De verkenning laat zien dat bestaande voorzieningen niet altijd voldoende aansluiten bij de behoeften van bepaalde groepen. Er bestaat binnen de participatiewet een mismatch tussen de vraag en het aanbod. Wel blijkt uit de verkenning dat een lichte aanpassing van bestaande voorzieningen een deel van de doelgroep zou kunnen helpen. Inzetten op lokale vormen van LKS intern of beschut werk. Dit is financieel minder risicovol maar het fundamentele probleem blijft zo bestaan. Sommige inwoners vallen buiten de huidige kaders, bijvoorbeeld omdat zij niet in aanmerking komen voor een loonwaardemeting, omdat deze te laag uitvalt, of omdat zij bijvoorbeeld zonder indicatie wel beschermd werk nodig hebben. De BergeijkBaan richt zich juist op deze groepen en vult daarmee een belangrijke leemte. Een structurele voorziening. Door lokaal en kleinschalig te werken, kan het initiatief bovendien als vliegwiel dienen, waarbij het lokale karakter deuren opent aan zowel de vraag- als aanbodzijde: *“Samen voor en door Bergeijk!”*.

Strikt financieel vraagt het initiatief om een zorgvuldige afweging. De kosten liggen aanvankelijk bij de gemeente, omdat deelnemers een volwaardig loon ontvangen, ook bij tijdelijke uitval of ziekte. In die situaties zijn de loonkosten hoger dan wat de gemeente zou uitgeven aan een uitkering, waardoor tijdelijke bijstand goedkoper kan zijn. De gemeente Eindhoven laat zien dat een vergelijkbaar initiatief op termijn break-even kan draaien, mits er wordt samengewerkt met externe werkgevers. Een publiek-private samenwerking is hierbij essentieel om de lasten te delen en de realisatie haalbaar te maken. Wel dient opgemerkt te worden dat Eindhoven niet volledig vergelijkbaar is met Bergeijk, vanwege verschillen in centrumfunctie, omvang en schaalvoordelen. Bij een mogelijke pilot in Bergeijk is het daarom belangrijk een goed onderbouwde maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) op te stellen, zodat de kosten voor de gemeente ook op structurele termijn inzichtelijk worden.

De verkenning laat zien dat de BergeijkBaan een duidelijke meerwaarde kan bieden voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt én voor de lokale gemeenschap als geheel. Om deze meerwaarde te realiseren, is het raadzaam om bij een eventuele pilot klein, lokaal en gefaseerd vorm te geven. In het lokale zit de kracht van de gemeente. In de opstartfase is het verstandig te focussen op een afgebakende groep die bij de gemeente bekend is, zoals de inwoners die via KempenPlus worden bemiddeld. Het werken met een duidelijke, afgebakende groep zorgt ervoor dat de BergeijkBaan snel en effectief van start kan gaan. Daarbij beschikt KempenPlus over kennis van de persoonlijke situatie van kandidaten, wat gerichte en verantwoorde begeleiding mogelijk maakt. Het werken met een bekende doelgroep maakt het bovendien gemakkelijk de resultaten te monitoren en biedt overzicht in de uitvoering. Aangezien deze groep daarnaast bijstand ontvangt maakt de financiering inzichtelijk en levert een duidelijk besparingsvoordeel op. Vanuit deze basis kan de pilot later worden uitgebreid naar andere subdoelgroepen, zodra ervaring is opgedaan en de benodigde structuren zijn ingericht. Hoewel de uiteindelijke doelstelling van de BergeijkBaan inclusief is, dat iedereen naar eigen vermogen kan meedoen, is een gefaseerde uitvoering praktisch en haalbaar. Daarnaast moeten belangrijke keuzes nog worden uitgewerkt, zoals de samenwerking met bedrijven, afspraken binnen samenwerkingsverbanden, het contract van de BergeijkBaan inclusief de duur van de pilot, en de minimale uren waarop een deelnemer financieel vooruitgaat. Het is noodzakelijk om een weloverwogen plan op te stellen voor eventuele vervolgstappen.

Met de BergeijkBaan kan Bergeijk een voorbeeld stellen als inclusieve gemeente. Door te kiezen voor een gefaseerde invoering, een hybride uitvoeringsvorm en een stevige lokale inbedding, wordt niet alleen onbenut arbeidspotentieel benut, maar ook de sociale en economische veerkracht van de gemeenschap versterkt. De BergeijkBaan is daarmee niet enkel een arbeidsmarktinstrument, maar een investering in brede welvaart, bestaanszekerheid en sociale cohesie, die Bergeijk structureel ten goede zal komen.